

BIBLIOTEKARZ

SBP

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

4/2012

Katarzyna Król

Polskie portale społecznościowe
promujące czytelnictwo

Iwona Zbrozczyk

Motywacja pracowników w bibliotece

Ewelina Makowska, Paula Gamus

Motywy wyboru i ocena kierunku
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo
w świetle przeprowadzonych badań

Bolesław Howorka

Przesyłanie zdigitalizowanych
artykułów na prośbę użytkownika
za pośrednictwem internetu

1% dla SBP

ka**PIT**alny wybór!

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. Oddając 1% podatku SBP masz pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele, że będą pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek, społeczeństwa wiedzy i kultury.

Nr KRS: 00000 81477

Zdrowych i pogodnych Świąt Wielkanocnych, obfitości na świątecznym stole oraz radosnych chwil spędzonych w gronie bliskich

życzy Redakcja „Bibliotekarz”

*Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,*

Przekazujemy numer 4 „Bibliotekarza”, w którym znajdują Państwo interesujący materiał dotyczący polskich portali społecznościowych promujących czytelnictwo. Artykuł stanowi omówienie trzech wortalii: podaj.net, biblionetka.pl oraz webook.pl. odznaczających się największą liczbą zarejestrowanych aktywnych użytkowników oraz różnorodnością proponowanych funkcji. Kolejne dwa artykuły poświęcone są problematyce motywacji pracowników bibliotek oraz postaw adeptów zawodu bibliotekarza wobec wyboru i oceny kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Pierwszy pokazuje jak skutecznie motywowani pracownicy bibliotek wpływają na jej rozwój i decydują o sukcesie. Drugi tekst przygotowany na podstawie wyników badań ankietowych wśród studentów pierwszego roku studiów, przedstawia motywacje podjęcia studiów bibliotekoznawczych i wyobrażenia młodych ludzi o przyszłej pracy.

W dziale „Z bibliotek” przedstawiamy różne doświadczenia bibliotek publicznych w zakresie komputeryzacji. Prezentujemy dokonania bibliotek województwa podkarpackiego we wdrażaniu programu SOWA, a także efekty prac nad wprowadzaniem systemu bibliotecznego w Austrii. Pierwszy artykuł został przygotowany przez WiMBP w Rzeszowie. Powstał w oparciu o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na temat wykorzystywanego systemu SOWA w ponad 70% bibliotek publicznych województwa. Tekst „System biblieczny w Austrii” zawiera obserwacje Autorki uczestniczącej w wyjeździe edukacyjno-szkoleniowym do Austrii.

Artykuły uzupełnia „Odjazdowy Bibliotekarz – pomysł na Tydzień Bibliotek”. Ciekawy tekst prezentujący akcję zorganizowaną w 2010 r. przez łódzkich bibliotekarzy, aby zintegrować środowisko, promować czytelnictwo, a przy okazji połączyć przyjemne z pożytecznym i wykorzystać rower jako środek lokomocji. Tekst przybliży sam projekt oraz sposób jego realizacji. W 2011 r. dołączyli do akcji „Odjazdowy Bibliotekarz” bibliotekarze w innych miastach. Przed nami w dniach 8-15 maja już IX Tydzień Bibliotek pod hasłem „Biblioteka ciągle w grze”. Może łódzki pomysł będzie dla wielu Czytelników „Bibliotekarza” inspiracją do działań w tegorocznym Tygodniu Bibliotek.

Bolesław Howorka przedstawia wyjaśnienia odnoszące się do przesyłania zdigitalizowanych artykułów na prośbę użytkownika za pośrednictwem internetu.

Oprócz wymienionych artykułów w 4 numerze „Bibliotekarza” znajdują się nasze stałe działy: „Sprawozdania i relacje”, „Przegląd piśmiennictwa”, „Prawo biblieczne”, „Z życia SBP” oraz „W kilku słowach”.

Pragnę dołączyć serdeczne podziękowania dla wszystkich, którzy odpowiedzieli na zaproszenie redakcji i przesłali teksty o działalności bibliotek, problemach zawodowych oraz relacje z ważnych wydarzeń i wyjazdów studyjnych. Zachęcam do współpracy także tych, którzy zamierzają wstąpić do grona autorów „Bibliotekarza”.

Zapraszam do ciekawej lektury.

Elżbieta Stefanowicz

Artykuły

Katarzyna Król

Polskie portale społecznościowe promujące czytelnictwo

W dobie wszechobecnego i ogólnie dostępnego internetu, krótkiej i zwięzłej informacji oraz pręźnie rozwijającej się kultury obrazkowej wiele osób przepowiada koniec książki w tradycyjnej formie drukowanej, uważając, że liczba osób czytających będzie wciąż malała. Powszechna jest również opinia, że nowe media

– w tym internet – w końcu całkowicie zastąpią książkę drukowaną. Z drugiej strony, odmiennie zdanie wyrażają jej miłośnicy, którzy twierdzą, że ewoluująca cywilizacja i rozwój technologii nie zagrożą istnieniu książki¹.

Internet, wbrew wszelkim prognozom, nie stał się wrogiem książki. Można nawet stwierdzić, że wręcz przeciwnie – wszyscy zwolennicy książki znajdują w nim coś dla siebie, wybierając wśród antykwariatów i księgarni online, blogów i grup dyskusyjnych oraz portali społecznościowych. Owe portale definiowane są jako wielotematyczne informacyjne serwisy internetowe, poszerzone o rozmaite funkcje, takie jak zakładanie kont e-mailowych, fora dyskusyjne czy sklepy internetowe².

Portale zrzeszające miłośników książki należą do grupy portali tematycznych, inaczej wortalu, które koncentrują się wyłącznie na ściśle określonej tematyce³. Wortal stanowi miejsce wirtualnych spotkań ludzi podziwiających te same zainteresowania, tworzących swoistą wspólnotę zwaną wspólnotą wirtualną, którą można określić jako samodefiniującą się, elektroniczną sieć interaktywnej komunikacji, zorganizowaną wokół podzielanych zainteresowań lub celów⁴.

Portali internetowych oscylujących wokół tematyki książek i czytania powstało mnóstwo. Wystarczy wymienić choćby kilka z nich: *grupa.pl.rec.książki*⁵, *nakanapie.pl*⁶, *lubimyczytac.pl*⁷ czy *ForumKsiążki.pl*⁸, aby zrozumieć, że stają się one coraz bardziej popularne. W niniejszym artykule opisane zostały trzy wortalu: *podaj.net*, *biblionetka.pl* oraz *webook.pl*, które odznaczają się największą liczbą zarejestrowanych aktywnych użytkowników oraz różnorodnością proponowanych funkcji.

1. podaj.net

Portal stworzony został w 2006 r. przez Jakuba Milewskiego i Jarka Kownackiego, jako pierwszy polski portal internetowy dający zarejestrowanym czytelnikom możliwość darmowej wymiany książek, czasopism, filmów oraz gier. *Podaj.net* jest portalem wpisującym się w ideę tzw. Web 2.0., czyli serwisem społecznościowym, na którego zarządzanie i zawartość mają wpływ sami internauci⁹.

Aby zostać użytkownikiem *podaj.net* należy założyć konto i dodać do bazy serwisu minimum trzy książki, czasopisma, filmy lub gry. Gdy dana pozycja zostanie zamówiona, należy ją wysłać. Gdy adresat potwierdzi jej odebranie, system automatycznie przyzna nadawcy punkty (istnieje także możliwość zakupienia punktów)¹⁰. Po zgromadzeniu odpowiedniej ilości punktów, użytkownik może zamówić

wybraną pozycję (lub pakiet złożony z kilku pozycji) znajdującą się w bazie serwisu. Sama wymiana odbywa się bezpłatnie, jedynym kosztem jest opłata za przesyłkę pocztową. Po skończonej transakcji użytkownik zamawiający książkę wystawia nadawcy komentarz dotyczący wymiany.

Obecnie na portalu *podaj.net* zarejestrowanych jest prawie 32 000 internautów, z czego 7689 osób aktywnie korzysta z serwisu przeprowadzając wymiany. Do bazy serwisu wprowadzono łącznie ponad 231 000 pozycji. Od początków działania serwisu użytkownicy przeprowadzili prawie 114 000 wymian¹¹.

Spśród najaktywniejszych użytkowników portalu wyłoniono 11 osób, które mają status tzw. społecznych administratorów. Ich zadaniem jest dbanie o sprawne funkcjonowanie portalu, zajmują się sprawdzaniem poprawności danych podawanych przy wprowadzaniu tytułów do bazy, weryfikacją recenzji oraz moderowaniem forum¹².

Na portalu logują się głównie osoby posiadające biblioteczki domowe. Zarejestrowani internauci mogą dodawać recenzje przeczytanych pozycji, a także oceniać je w skali od 1 do 6 (począwszy od określenia „bardzo słaba”, skończywszy na „wybitna”), co ułatwia innym użytkownikom wybór lektury. Na podstawie tych ocen portal tworzy rekomendacje, czyli listę książek, które mogłyby przypaść internaucie do gustu. Ponadto *podaj.net* powiązany jest z serwisem rekomendującym książki *coczytac.pl* – po podaniu ulubionego autora bądź tytułu książki, serwis poleca użytkownikom lektury podobne pod względem treści, tematyki lub rodzaju literackiego.

Ciekawą funkcją portalu jest tzw. powiadacz, gdzie można dodać tytuły szczególnie interesujące, a serwis automatycznie na adres mailowy wysyła informację, że dana pozycja pojawiła się w bazie i można ją zamówić. Jeżeli użytkownikowi zależy na książce, a nie uda mu się pobrać jej z portalu, ma możliwość zakupienia jej w powiązanej z serwisem księgarni¹³, oferującej często bardzo przystępne, promocyjne ceny.

Użytkownicy portalu mają również możliwość odszukania innych internautów, którzy

ocenili lub pobrali te same pozycje, a także tych, którzy szukają tych samych tytułów. Pozwala to na zawiązanie prywatnych znajomości opartych na podobnych zainteresowaniach oraz stwarza pole do dyskusji i wymiany poglądów na temat gustów czytelniczych.

Portal jest stale udoskonalany i wzbogacany o nowe funkcje. Wiele pomysłów i wniosków pochodzi od samych użytkowników, którzy mogą komentować *podaj.net* dzięki forum, dostępnemu dla zarejestrowanych osób¹⁴. Należy podkreślić, że forum jest miejscem służącym nie tylko do komentowania działania serwisu, ale także do zgłaszania pozycji szczególnie wartościowych i poszukiwanych czy prowadzenia dyskusji na temat przeczytanych książek.

Podaj.net umożliwia odświeżenie i wzbogacenie własnego księgozbioru oraz pozbycie się książek już przeczytanych lub niepotrzebnych. Należy jednak nadmienić, że niezwykle trudno jest zdobyć utwory szczególnie popularnych autorów, ponieważ w przypadku takich pozycji użytkownicy zazwyczaj przeprowadzają transakcje oznaczone jako prywatne.

Warto wspomnieć, że wyszukiwanie książek możliwe jest nie tylko po nazwisku autora czy tytule, ale ze względu na rozmaite kryteria takie jak rankingi stworzone przez użytkowników czy też rankingi książek najwyższej ocenianych. Taka funkcja stwarza niemal nieograniczone możliwości wyboru internautom o szerokich zainteresowaniach i horyzontach czytelniczych oraz tym, którzy nie są zorientowani na twórczość jednego autora czy jeden gatunek literacki.

Użytkownicy serwisu *podaj.net* stworzyli specyficzną społeczność internetową opartą na wspólnych zainteresowaniach oraz zamiłowaniu do lektury. Wielokrotnie realizowane są wymiany pomiędzy tymi samymi osobami, które nawiązując prywatną znajomość polecają sobie książki ich zdaniem warte przeczytania. Użytkownicy portalu utrzymują kontakty nie tylko wirtualne – regularnie się spotykają, samodzielnie organizując zjazdy w różnych miastach Polski, m.in. w Krakowie i w Łodzi.

2. Serwis rekomendujący książki Biblionetka.pl

BiblioNETka.pl
serwis rekomendujący książki

Kolejnym portalem przeznaczonym dla miłośników książki i propagującym czytelnictwo jest serwis rekomendujący książki *Biblionetka.pl*. Serwis powstał w 2001 r. jako element pracy magisterskiej stanowiący mechanizm wspomagający decyzje klienta księgarni internetowej. Jak podkreślają twórcy, pierwsza wersja serwisu miała na celu jedynie przetestowanie skuteczności algorytmu polecającego książki. Jednak w 2003 r. portal przekształcono w odrębny, samodzielnie funkcjonujący serwis, ponieważ zainteresowanie internautów możliwością tworzenia obszernej bazy o książkach okazało się ogromne¹⁵.

Biblionetka.pl, podobnie jak portal *podaj.net*, zrzesza miłośników literatury, jednak cieszy się dużo większym powodzeniem. Z serwisu mogą korzystać wszyscy internauci, którzy zarejestrują się na stronie¹⁶. Na łamach serwisu aktywnie działa niemal 113 000 użytkowników, natomiast baza danych zawiera prawie 5 mln ocen niemal 217 000 książek, ponad 66 000 autorów¹⁷. *Biblionetka.pl*, w przeciwieństwie do portalu *podaj.net*, nie oferuje użytkownikom książek jako takich, jest jedynie źródłem wiedzy o nich.

Użytkownicy wyszukują książki korzystając z katalogu, który sami tworzą. Opis danej pozycji zawiera szczegółowe informacje, począwszy od autora i tytułu (także tytułu oryginału oraz nazwiska tłumacza, jeżeli książka jest przekładem), poprzez kategorię, gatunek i formę literacką, liczbę stron i numer ISBN, na roku pierwszego wydania i serii kończąc. Dodatkowo użytkownik może ocenić każdą pozycję w skali od 1 („Beznadziejna”) do 6 („Rewelacyjna”) lub zaznaczyć ją jako „Nie przeczytaną” bądź „Nie jestem zainteresowany”. W katalogu zamieszczane są także recenzje i opinie na temat danej książki, co z pewnością pomaga przy wyborze lektury. Użytkownicy są motywowani przez pomysłodawców serwisu do tworzenia i publikowania własnych recenzji – najcie-

kawsze co tydzień zostają nagrodzone książką. Wszystkie recenzje przed opublikowaniem podlegają redakcji administratorów portalu.

Biblionetka.pl wspiera swoich użytkowników w rozwijaniu talentów literackich. W zakładce o nazwie „Czytelnik” mogą oni nie tylko dzielić się innymi niż recenzje refleksjami na temat przeczytanych pozycji oraz zamieszczać utwory swojego autorstwa.

Użytkownicy mają również dostęp do forum serwisu, które służy przede wszystkim wymianie poglądów na temat przeczytanych książek, twórczości różnych autorów, nowości wydawniczych czy samych wydawnictw. Poruszane są także tematy dotyczące najnowszych technologii związanych z książkami, takie jak e-booki i różnego rodzaju ich czytniki. Na forum znajduje się Kącik Językowy gdzie użytkownicy mogą dyskutować o języku polskim¹⁸.

Serwis umożliwia użytkownikom także wymianę oraz sprzedaż książek na zasadach, które ustalają między sobą. Dzięki zestawieniom publikowanym na podstronach dotyczących danych autorów, tworzonym na podstawie informacji ze schowków użytkowników, którzy zdecydowali się je udostępnić, można dowiedzieć się, kto daną książkę posiada, kto przeznaczył ją na wymianę, kto planuje przeczytać czy też który użytkownik jej poszukuje.

Najciekawszą i, jak sądzę, najbardziej przydatną dla użytkowników funkcją portalu jest system rekomendujący książki. System ten, na podstawie analizy ocen, jakie użytkownik wystawia książkom, znajduje i poleca mu kolejne lektury. Im więcej dany użytkownik książek oceni, tym dłuższa jest lista książek polecanych przez portal. Jak podkreślają autorzy portalu, algorytm nie tylko wynajduje interesujące lektury, ale również wyjaśnia, dlaczego dany tytuł znalazł się na liście propozycji oraz procentowo określa prawdopodobieństwo z jakim proponowany tytuł spodoba się użytkownikowi. Podstawową cechą różniącą go od podobnego rodzaju systemów, którymi dysponują duże księgarnie, jest pełna niezależność od praw rynku. Oznacza to, że system *Biblionetki.pl* nie poleca książek, które akurat są w sprzedaży lub w promocji – liczą się tylko subiektywne oceny tysięcy użytkowników o podobnych preferencjach czytelniczych¹⁹.

Na portalu użytkownicy znajdą również zakładkę odsyłającą do księgarni internetowej, w której można zaopatrzyć się w nowości wydawnicze²⁰. Administratorzy na bieżąco informują o spotkaniach z autorami organizowanych na terenie całej Polski.

Biblionetka.pl jest portalem niezwykle łatwym w użytkowaniu. Nie tylko utrzymana w łagodnych kolorach szata graficzna oraz przejrzysty układ podstron są przyjazne dla internautów. Każdy, kto po raz pierwszy trafi na stronę serwisu, z łatwością dowie się jak z niego korzystać dzięki podstronie „Jak zacząć”²¹, gdzie administratorzy serwisu krok po kroku, szczegółowo wyjaśniają jak działa *Biblionetka.pl*.

Należy zaznaczyć, że, podobnie jak w przypadku portalu *podaj.net*, społeczność skupiona wokół *Biblionetki.pl* istnieje nie tylko w rzeczywistości wirtualnej. Użytkownicy spotykają się w kawiarniach czy klubach, gdzie toczą dyskusje na temat przeczytanych książek. Często również polecają sobie nawzajem autorów lub tytuły godne przeczytania oraz wymieniają się książkami.

3. Społeczność czytelników książek webook.pl

Webook.pl jest autorskim pomysłem dwóch licealistów, którzy chcieli stworzyć serwis gromadzący informacje o książkach na wzór Wikipedii, last.fm oraz filmweb. Serwis został oddany internautom 1.01.2009 r.²². Aktualnie na portalu działa ponad 3300 aktywnych użytkowników²³.

Webook.pl umożliwia zarejestrowanym użytkownikom stworzenie kolekcji własnych książek – innymi słowy prywatnej wirtualnej biblioteczki – oraz znalezienie nowych pozycji wartych przeczytania. Ale *webook.pl* to coś więcej niż tylko katalog książek, ponieważ użytkownicy portalu wspólnie tworzą bazę informacji o dowolnym autorze lub tytule. Mogą dodawać ulubione cytaty i materiały audiowizualne związane z daną książką, a także jej streszczenie, opisy sylwetek bohaterów czy wszelkie napisa-

ne przez siebie bądź wyszukane w dowolnych źródłach recenzje. Mogą również tworzyć biogramy autorów i dodawać zdjęcia.

Książki podzielone są na 6 kategorii: Literatura, Edukacja, Informatyka, Biznes, Zdrowie oraz Podręczniki²⁴. Każdą pozycję można ocenić w skali od 1 do 6 (od „Nudna” do „Genialna”) oraz nadać jej status: „ulubiona”, „przeczytana”, „teraz czytam” bądź „planuję przeczytać”. Administratorzy bardzo dbają o przejrzystość portalu – użytkownicy mają możliwość zgłaszania dublujących się wpisów, które zostają usunięte.

Istotną funkcją integrującą czytelników wokół portalu są grupy dyskusyjne o różnym profilu. Każdy użytkownik może założyć własną grupę dyskusyjną; istnieje również możliwość zaznaczenia interesującej dyskusji i obserwowania wątków na bieżąco. Co więcej, dzięki zakładce Nowości, w której znajdują się ogłoszenia od administratorów oraz zestawienia nowych książek, recenzji, dyskusji czy zmian w opisach, użytkownicy mogą śledzić nowe informacje pojawiające się na stronie.

Administratorzy portalu tworzą i uaktualniają rankingi najpopularniejszych książek i pisarzy oraz najaktywniejszych użytkowników²⁵. Urozmaiceniem jest tzw. ściana książek, czyli zestawienie okładek pozycji najczęściej oglądanych przez użytkowników, dzięki któremu przez chwilę można poczuć się jak w bibliotece lub księgarni.

Użytkownicy *webook.pl* mogą łatwo znaleźć innych użytkowników o podobnych gustach czytelniczych poprzez funkcję wyszukiwania tzw. sąsiadów, czyli osób, którym spodobały się te same książki, lub które czytają bądź planują przeczytać te same pozycje. Ponadto każdy użytkownik może „podglądać” pozycje rekomendowane jego sąsiadom, co często również staje się inspiracją kolejnych wyborów czytelniczych.

Społeczność skupiona wokół *webook.pl* jest niezwykle aktywna. Na potwierdzenie tych słów warto wspomnieć choćby tworzone przez użytkowników serwisu czasopismo o nazwie Debiutext. Dotychczas ukazały się trzy numery tego czasopisma; jest ono dostępne na portalu, w formie pliku PDF²⁶. Redaktorzy pisma zamieszczają w nim nie tylko twórczość własną użytkowników portalu, ale także recenzje wybranych

utworów, sylwetki pisarzy oraz sprawozdania ze spotkań autorów z czytelnikami. Ponadto w ciekawej formie graficznej przedstawiane są analizy rankingów najlepiej ocenianych książek i autorów, które znaleźć można w formie tabeli na portalu *webook.pl*.

Webook.pl jest niezwykle urozmaiconym portalem oferującym swoim użytkownikom wiele funkcji. O wszystkich zmianach administratorzy informują poprzez e-maile. Ponadto administratorzy *webook.pl* opierając wygląd portalu w dużej mierze na różnego rodzaju grafikach i dając użytkownikom portalu możliwość zamieszczania zdjęć i skanów wpisują portal w ideę prężnie rozwijającej się kultury obrazkowej. Możliwość zamieszczania w bazie okładek książek czy zdjęć autorów nie tylko urozmaica dodawane informacje, ale także pozwala internaucie przypomnieć sobie, czy danej książki na pewno nie miał w rękach.

Niezwykle istotny i z pewnością warty podkreślenia jest kompleksowy sposób spojrzenia na książkę. Różnorodność zamieszczania informacji o danej pozycji czy jej autorze oraz własnych opinii i recenzji czyni portal niezwykle atrakcyjnym z punktu widzenia użytkownika. Ponadto internauci mają możliwość niezwykle łatwego dotarcia do osób o podobnych gustach czytelniczych, co pozwala zawiązywać wirtualne przyjaźnie i skutkuje wzajemnym polecaniem sobie pozycji wartych przeczytania.

Podsumowanie

Postępujący rozwój kultury cyfrowej oraz coraz szerszy i łatwiejszy dostęp do różnego rodzaju multimedialnych środków przekazu. Stąd właśnie biorą się coraz powszechniejsze pytania o przyszłość książki i czytania w ogóle. W 2008 r. odnotowano rekordowy spadek liczby osób przyznających się do kontaktu z książką. Badania przeprowadzone w 2010 r. przez Bibliotekę Narodową nie napawają optymizmem, niemniej jednak mówią o zatrzymaniu tendencji spadkowej²⁷. Nie należy jednak zapominać, że w dzisiejszej rzeczywistości czytanie nie oznacza wyłącznie obcowania ze słowem drukowanym. Dziś, gdy internet stanowi podstawowe narzędzie pracy wielu ludzi, niejako zmuszeni

jestemy do obcowania ze słowem w przestrzeni wirtualnej. Co więcej, polskich internautów cechuje ponadprzeciętne zainteresowanie książką. Wprawdzie minęły już czasy, kiedy wiedzę o świecie czerpano głównie z kupowanych bądź wypożyczanych w bibliotece książek, ale z całą pewnością można stwierdzić, że książka nie umarła, a jedynie niejako przeniosła się w nową dla siebie wirtualną przestrzeń²⁸.

Książka odnalazła się w koegzystencji z nowymi mediami, a promocja tego tradycyjnego medium pojawiła się także w internecie. Powstały księgarnie i antykwariaty internetowe, biblioteki cyfrowe i portale udostępniające e-booki²⁹. Portale społecznościowe przedstawiane w tym artykule również wpisują się w ideę internetowego propagowania czytelnictwa. Zamieszczane na nich opisy i recenzje, a także udostępniane przez administratorów programy rekomendujące książki pomagają użytkownikom w doborze lektury. Możliwość wymiany książek pomiędzy użytkownikami oraz bezpośredni dostęp do księgarni internetowych pozwala na wzbogacenie prywatnych księgozbiorów. Znajomości zawierane pomiędzy członkami wirtualnych społeczności stwarzają pole do poszerzenia literackich horyzontów oraz dyskusji nad interesującymi pozycjami. Myślę, że istnienie i wzrastająca popularność takich społecznościowych portali jak *podaj.net*, *Biblionetka.pl* czy *webook.pl* dowodzi, iż internet nie tylko nie zagroził książce, ale wręcz stworzył nowe możliwości do propagowania czytelnictwa.

Katarzyna Król jest pracownikiem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

PRZYPISY:

- 1 STRAUS, G. *Modelowi sukcesorzy, indywidualiści, eklektycy*, Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2005, s.144-148. ISBN 83-7009-501-1.
- 2 Wikipedia – Wolna Encyklopedia [dostęp: 2 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Portal_internetowy>.
- 3 PIĄDŁOWSKI, K. *Portale internetowe*, Warszawa: Wydaw. CEBID, 2006, s. 14. ISBN 83-88581-23-6.
- 4 CASTELLS, M. *Spoleczeństwo sieci*, Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2007, s. 362. ISBN 978-83-01-1548-5.
- 5 Strona internetowa grupy rec.książki [dostęp: 2 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://prk.artserwis.pl/faq/faq.html>>.
- 6 Strona internetowa wortalu [dostęp: 25 stycznia 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://nakanapie.pl/>>.

- 7 Strona internetowa [dostęp: 25 stycznia 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.ksiazka.net.pl/>>.
- 8 Strona internetowa Forum Książki [dostęp: 2 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.forumksiazki.pl/>>.
- 9 Start *podaj.net* – materiały dla prasy przygotowane przez Jakuba Milewskiego.
- 10 Regulamin działania serwisu *podaj.net* [dostęp: 3 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://podaj.net/regulamin.php>>.
- 11 Dane na dzień 25 stycznia 2012 r.
- 12 Regulamin działania serwisu *podaj.net* [dostęp: 25 stycznia 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://podaj.net/regulamin.php>>.
- 13 Strona internetowa księgarni [dostęp: 30 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://ksiegarnia.coczytac.pl/>>.
- 14 Forum portalu *podaj.net* [dostęp: 18 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://podaj.net/forum/>>.
- 15 Materiały dla prasy przygotowane przez administratorów portalu [dostęp: 30 lipca 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.biblionetka.pl/forPress.aspx>>.
- 16 Regulamin portalu Biblionetka.pl [dostęp: 1 lutego 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.biblionetka.pl/statute.aspx#podstawy>>.
- 17 Dane na dzień 25 stycznia 2012 r.
- 18 Forum portalu *Biblionetka.pl* [dostęp: 8 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.biblionetka.pl/forum.aspx>>.
- 19 Informacje zaczerpnięte z działu „Czym jest Biblionetka?”. [dostęp: 9 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.biblionetka.pl/about.aspx>>.
- 20 Księgarnia powiązana z serwisem *Biblionetka.pl* [dostęp: 12 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://sklep.biblionetka.pl/>>.
- 21 Dział pomocy dla początkujących użytkowników [dostęp: 3 lutego 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.biblionetka.pl/help.aspx>>.
- 22 Historia powstania portalu *webook.pl* [dostęp: 19 sierpnia 2010]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.webook.pl/historia.php>>.
- 23 Dane na dzień 20 sierpnia 2010 r.
- 24 Kategorie książek zamieszczanych na portalu *webook.pl* [dostęp: 3 lutego 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.webook.pl/index.php>>.
- 25 Ranking najwyżej ocenianych książek portalu *webook.pl* [dostęp: 6 lutego 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.webook.pl/ranking.php>>.
- 26 Podstrona serwisu *webook.pl* z dostępem do pisma stworzonego przez użytkowników portalu [dostęp: 1 lutego 2012]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.webook.pl/debutext.php>>.
- 27 CHYMKOWSKA, R. *Wyluczeni z kultury pisma. Komentarz do badań społecznego zasięgu książki* [dostęp: 6 lutego 2012 r.]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.bn.org.pl/download/document/1297852774.pdf>>.
- 28 RZADKOWSKA, M. Spoleczeństwo informacyjne – społeczeństwo bez książek? W: *Problemy społeczeństwa informacyjnego*. T. 1, pod red. A. Szewczyk, Szczecin: Printshop, 2007, s. 98-107. ISBN 978-83-60397-08-4.
- 29 WIERNY, S. Czytanie w sieci. Komunikat z badań, *Notes Wydawniczy*, 2007, nr 9, s. 32-33.

Motywacja pracowników w bibliotece

Na ogół wiadomo, że nie da się osiągnąć celów indywidualnych i grupowych bez zaangażowania się w ich realizację. Kieruje nami wówczas motywacja. *Motywacja jest to psychologiczny stan przyczyniający się do stopnia, w jakim człowiek się w coś angażuje. Obejmuje ona czynniki, które powodują, wytyczają i podtrzymują zachowania ludzkie zmierzające w określonym kierunku*¹.

Motywacja uznawana jest za coś pozytywnego, jako czynnik efektywności danej osoby, grupy, ale także narzędzie do układania stosunków w pracy, także w bibliotece. Mówi się, że człowiek ma motywację, jeżeli nie osiągnął określonego poziomu zaspokojenia potrzeb i konsekwentnie do tego zmierza.

W klasycznej teorii zarządzania motywowanie uważane jest za jedną z czterech podstawowych funkcji zarządzania – obok planowania, kontroli i organizowania. Motywowanie oznacza oddziaływanie na pracowników, zorientowane na kreowanie wyższej efektywności pracy oraz kształtowanie takich postaw i zachowań, na których zależy pracodawcy.

Według Stanisławy Borkowskiej motywacja to stan wewnętrzny człowieka mający wymiar atrybutowy, natomiast motywowanie – czynnościowy, funkcjonalny, polegający na świadomym i celowym oddziaływaniu na motywy postępowania ludzi, przez stworzenie środków i możliwości realizacji ich systemów wartości i oczekiwań². Pod pojęciem motywowania rozumie się także zachęcanie podwładnych do lepszej, bardziej efektywnej pracy i ciągłego podnoszenia wiedzy i umiejętności³. Wbrew pozorom motywacja jest często ważniejsza od umiejętności i wiedzy pracownika. Pracownik nie zmotywowany nie będzie efektywnie realizował wyznaczonych mu zadań.

Ludzie stanowią fundament firmy. Wszyscy o tym wiedzą, lecz na ogół, niestety, o tym nie pamiętają⁴. Stwierdzenie to idealnie pasuje do biblioteki! Bibliotekarze dysponują ogromnym

potencjałem, który wykorzystywany jest w niewielkim tylko stopniu.

Mówiąc o motywowaniu pracowników należy na początku umiejętnie motywować samego siebie. Należy wierzyć w sens oraz sukces własnej pracy oraz całego zespołu, poznać swoje słabe i mocne strony, a także możliwości i wtedy możemy zacząć próbować zrozumieć pracowników.

Nie ma jednego uniwersalnego systemu motywacyjnego. Każda grupa pracownicza, czy zawodowa rządzi się swoimi prawami. Zwykle uważa się, że system płacowy jest wystarczającym czynnikiem motywującym do pracy. Biblioteki jednak skąpo wynagradzają swoich pracowników, nieadekwatnie do wykonywanej z zaangażowaniem pracy. Należy jednak pamiętać, że jeżeli pracownik dostrzeże, że jego wynagrodzenie jest niższe niż innych pracowników na analogicznych stanowiskach, to poziom jego motywacji do wykonywania dalszej pracy będzie coraz niższy. Co więcej, nie każda premia, czy podwyżka sprawi, że motywacja wzrośnie. Zbyt niska nagroda może nawet osłabić motywację i zniechęcić pracownika do tego, co do tej pory wykonywał dobrze.

Mówiąc o materialnych bodźcach motywowania pracowników możemy wymienić tu wszystkie czynniki ekonomiczne, zwiększające stan posiadania, czyli wspomnianą wcześniej płacę, premie, ale także awanse, nagrody, świadczenia socjalne. W związku z trudną sytuacją finansową bibliotek korzystanie z tychże motywatorów jest ograniczone, dlatego szczególne znaczenie mają środki pozamaterialne, np.: wyrażanie uznania, rozszerzanie kompetencji, stwarzanie możliwości rozwoju zawodowego, samorealizacji, powierzanie wykonywania odpowiedzialnych zadań, stwarzanie dobrej atmosfery w pracy, dobre relacje z przełożonym.

Celem każdej działalności – w tym również biblioteki – jest tworzenie i realizacja celów strategicznych. Pracownicy biblioteki powinni być motywowani do włączania się do tych prac. Można je realizować poprzez uczestnictwo w określaniu celów, co będzie sprzyjało utożsamianiu się z nimi i lepszemu zrozumieniu ich sensu, a w konsekwencji większemu zaangażowaniu w ich realizację, wzrostowi poczucia własnej wartości, współodpowiedzialności za ich wykonanie. Bardzo dobrym przykładem może być tutaj tworzenie misji i wizji biblioteki w ramach Programu Rozwoju Bibliotek, gdzie

pracownicy wraz z dyrektorem mogą wspólnie określić kierunek zmian w bibliotece, otwarcie wyrazić swoje zdanie, co do jej wizerunku w przyszłości. Często w wyniku takiej „burzy mózgów” padają pomysły, czy propozycje warte przemyślenia, a następnie realizacji.

Taka partycypacja w określaniu celów strategicznych biblioteki to nic innego jak okazanie pracownikowi zaufania, co wiąże się z odczuwaniem satysfakcji, postrzeganej jako bardzo silny motywator. Zadowolenie z siebie i pracy jest w przypadku pracownika biblioteki bardzo istotne, gdyż przekłada się na satysfakcję i zadowolenie użytkowników. Apatia, poczucie beznadziejności, niezadowolenie bibliotekarzy powodować może niezadowolenie czytelników, wpływać na niekorzystne postrzeganie całej biblioteki. To pracownicy – bibliotekarze są współtwórcami wizerunku biblioteki w środowisku.

Innym czynnikiem – bardzo istotnym jest atmosfera w pracy. Mogą na nią wpływać udane relacje ze współpracownikami oraz zwierzchnikiem, sprawiedliwy podział zadań, obowiązków, zasady wynagradzania, szacunek, sprawna i otwarta komunikacja, a także jasno i dokładnie formułowane polecenia służbowe. Dyrekcja powinna zadbać o odpowiednią politykę personalną, poznać predyspozycje i potrzeby pracowników, zapewnić sprawną i dwustronną komunikację, ale co ważne wytworzyć w bibliotece odpowiednią kulturę organizacyjną. Owa kultura powinna stanowić ramy odniesienia wyznaczające pracownikom ich codzienne zachowania, powinna prowadzić do osiągnięcia określonych celów.

Jak widać skuteczne motywowanie i zaangażowanie pracowników w sprawy biblioteki to jedno z ważniejszych współczesnych wyzwań dla pracodawców. Pracownicy są strategicznym kapitałem biblioteki, decydują o jej rozwoju i sukcesie. Właściwe działania są warunkiem uruchomienia tkwiącego w nich potencjału, kreatywności i skuteczności.

Iwona Zbrozczyk jest dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sulejówku.

PRZYPISY:

¹ STONER, J., FREEMAN, R. E., GILBERT Jr, D. R. : *Kierowanie*. Wyd. 2 zm. Warszawa: Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 1999, s. 426. ISBN 83-208-1295-X.

² BORKOWSKA, S. *System motywowania w przedsiębiorstwie*. Warszawa: PWN, 1985, s. 11. ISBN 83-01-06566-4.

³ KOPERTYŃSKA, W. *Motywowanie pracowników. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydaw. Placet, 2008, s. 13. ISBN 978-83-7488-143-2.

⁴ ZBIEGIEN-MACIĄG, L. *Marketing personalny, czyli jak zarządzać pracownikami w firmie*. Warszawa: Wydaw. Bussines Press, 1996, s. 15. ISBN 83-905106-2-6.

**Ewelina Makowska,
Paula Gamus**

Motywy wyboru i ocena kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo w świetle przeprowadzonych badań

W publikacjach poruszających problem różnorodnych uwarunkowań pracy bibliotekarza zdecydowanie przeważają opracowania autorstwa osób czynnych zawodowo, nieliczne są natomiast głosy kandydatów do zawodu. Tymczasem poznanie motywacji podjęcia studiów bibliotekoznawczych i wyobrażenia o przyszłej pracy młodych ludzi podejmujących studia bibliotekoznawcze mogą być ważnym przyczynkiem do badań nad sytuacją zawodową bibliotekarzy. Wydaje się, że pewną rolę w tym zakresie mogłyby odegrać koła naukowe istniejące w większości uczelni kształcących bibliotekarzy. Dotychczas ukazało się kilka opracowań prezentujących wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów bibliotekoznawstwa¹.

Niniejszy artykuł, zaprezentowany pierwotnie jako referat na konferencji „Absolwent bibliotekoznawstwa na rynku pracy”, zorganizowanej 7 listopada 2011 r. przez Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, jest efektem badań ankietowych przeprowadzonych przez członków Studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców UŁ w roku akademickim 2010/2011. W badaniu wzięli udział studenci pierwszego roku stacjonarnych studiów licencjackich. Wśród studentów rozprawdzono 40 kwestionariuszy ankiety, z czego 37 zostało poprawnie wypełnionych i to one stanowiły podstawę niniejszego opracowania. Grupę ankietowanych w 70% tworzyły ko-

biety, które dominują nie tylko na bibliotekoznawstwie, ale także na większości kierunków humanistycznych.

Celem badania było ustalenie źródeł pozyskiwania informacji o kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo UŁ (dalej INiB) przez studentów pierwszego roku oraz motywów decydujących o takim wyborze. W dalszej kolejności starano się ustalić poziom usatysfakcjonowania studentów z odbywanych studiów. Na koniec młodzi żacy projektowali swoją przyszłość.

Podstawowym źródłem informacji o kierunku INiB był dla respondentów internet (84%). Dzięki dobrze przygotowanym stronom internetowym Uniwersytetu Łódzkiego oraz Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, przyszli studenci mogli samodzielnie zapoznać się z najważniejszymi wiadomościami na temat wybranego przez nich kierunku studiów. W dalszej kolejności znalazły się targi edukacyjne (11%) oraz informacje od znajomych (5%). Niestety żaden z ankietowanych nie wskazał, jakoby informacje o INiB pozyskał w bibliotece. Warto zatem w ramach prac Studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców przygotować akcję informującą użytkowników bibliotek publicznych i szkolnych – potencjalnych studentów, o możliwościach i korzyściach wynikających z podjęcia studiów bibliotekoznawczych.

Jeśli chodzi o powody wyboru kierunku INiB przez studentów pierwszego roku to 38% ankietowanych przyznało, że był to jedyny kierunek, który wybrali i na który się dostali. Wśród pozostałych badanych 27% wybrało bibliotekoznawstwo (zdawali na kilka kierunków) dzięki zainteresowaniom tym kierunkiem i perspektywami studiów nad książką, kolejne 16% stwierdziło, że zdecydowało się na tego rodzaju studia ze względu na „zamiłowanie do książek”. Kilka osób (14%) wybrało studia przypadkowo, a pozostałe uchyliły się od odpowiedzi.

Uzyskane informacje sugerują, że dla większej grupy studentów pierwszego roku, kierunek INiB nie był priorytetem, a częściej wybór stanowił alternatywę wobec faktu niedostania się na inne studia. Kolejna grupa to osoby, które świadomie wstąpiły w szeregi studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Pozostali nie należą do żadnej z wyżej wymienionych grup, prawdopodobnie szukają na studiach innych korzyści niż tylko rozwój intelektualny.

Powyższe spostrzeżenia nie są zaskakujące. Już we wcześniejszych badaniach np.: Magdaleny Gogulskiej² czy Anny Krzak³ pojawiły się podobne wyniki. Świadczyć one mogą o istniejącym nadal w społeczeństwie stereotypowym podejściu do zawodu bibliotekarza, które nie zachęca młodych osób do podejmowania studiów na kierunku INiB⁴. Większą popularnością cieszą się np. kierunki na wydziale zarządzania, czy prawie, powszechnie uważane za bardziej prestiżowe.

Nie dziwi więc fakt, że studenci pierwszego roku bibliotekoznawstwa najczęściej aplikowali na kilka kierunków, poza INiB decydowali się równocześnie na: pedagogikę (21%), administrację (13%), dziennikarstwo (13%), kulturoznawstwo (8%) oraz kilka innych. Dwie osoby (6%) zaznaczyły, że z kilku kierunków, na które je przyjęto wybrały właśnie INiB. Znajdujemy tutaj potwierdzenie wniosku, że pewna część studentów potraktowała bibliotekoznawstwo jako kierunek „zapasowy”, ale są również takie osoby, które dokonały tego wyboru w sposób przemyślany i docelowy.

Wśród zalet kierunku INiB studenci wymieniali przede wszystkim: kompleksowe przygotowanie do zawodu bibliotekarza, interesujące wykłady, prowadzone przez wykwalifikowanych nauczycieli akademickich, możliwość częstego obcowania z książkami (poznawania książek w sposób odbiegający od dotychczasowego), poznawanie reguł rządzących współczesnym rynkiem wydawniczym książki, ogólny rozwój intelektualny, czy przyjazną atmosferę. Studenci byli również zadowoleni z dogodnej lokalizacji katedry, w sąsiedztwie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego, duże znaczenie miał też aspekt ekonomiczny, jakim jest posiadanie zniżek studenckich. Pierwszoroczni doskonale poradzili sobie z odpowiedzią na to pytanie. Cieszy fakt, że większość z nich zdaje sobie sprawę z zalet wynikających ze studiowania w INiB. Wszyscy słusznie zwrócili uwagę na najważniejszy aspekt, jakim jest doskonałe przygotowanie do zawodu bibliotekarza.

Ciekawe w tej sytuacji są informacje dotyczące identyfikacji studentów z kierunkiem INiB. Adeptci zawodu mówiąc o swoich studiach określają je mianem „informacji naukowej” (43%), część (35%) mówi „informacja naukowa i bibliotekoznawstwo”, ale tylko 13%

przyznaje wprost, że studiuje „bibliotekoznawstwo”. Pozostali używali innych określeń, bądź nie udzielili odpowiedzi na pytanie. Uzyskane odpowiedzi potwierdzają fakt, że nadal (zresztą niesłusznie) nazwa „bibliotekoznawstwo” uchodzi za mało prestiżową, dlatego studenci wolą mówić, że studiują „informację naukową” (co sugeruje powiązanie z popularnym kierunkiem – Informatyką), bez dodawania członu „bibliotekoznawstwo”.

Większość studentów (80%) uznała, że studia INiB prezentują średni poziom trudności. Tylko 1 osoba (3%) oceniła kierunek jako łatwy, pozostali (19%) orzekli, że poziom stawianych przed nimi wymagań jest wysoki. Taki stan rzeczy nie jest zaskakujący. Pierwszy rok studiów to etap wprowadzający przedmioty o charakterze ogólnym, materiał jest zazwyczaj atrakcyjny, urozmaicony i dlatego żączy dobrze odnajdują się w realiach uczelni wyższej.

Studenci podali również nazwy przedmiotów (lub tematykę), które wydały im się dotychczas najbardziej zajmujące. Największą popularnością cieszyły się zajęcia o współczesnym rynku wydawniczym i księgarskim. Polubiło je 51% ankietowanych, jest to prawdopodobnie spowodowane ciekawą formą zajęć, jak i osobowością wykładowców, którzy prowadzą je z dużym zaangażowaniem i pasją. Następnie 16% stwierdziło, że ciekawym przedmiotem była logika i psychologia (13%). Kolejne osoby wymieniały również: technologię informacyjną, wykład z historii Polski, podstawy nauki o książce i bibliotece.

W dalszej kolejności pierwszoroczni wskazywali przedmioty (lub tematykę), które uważają za mniej atrakcyjne. Tutaj najczęściej wymieniano język łaciński (21%). Okazało się, że poznawania łaciny nie ułatwia jej gramatyka, trudna i wymagająca systematyczności. Z drugiej strony nie łączono znajomości łaciny z pracą w bibliotekach naukowych, czy działach zbiorów specjalnych, pracą elitarną w bibliotekarstwie, której wykonywanie wymaga, szczególnej wiedzy, także dobrej znajomości łaciny. Inne przedmioty, z których studenci nie są zadowoleni to: historia Polski (18%), proseminarium pracy naukowej (16%), logika (13%), wychowanie fizyczne, podstawy nauki o książce i bibliotece.

Studenci wskazali też, jakie przedmioty chcieliby wprowadzić do toku studiów. Najciekawszymi propozycjami były: podstawy dziennikarstwa, język migowy, adaptacje filmowe, ilustracja książkowa oraz filmoznawstwo, czy warsztat autorski. Udzielone odpowiedzi świadczą z jednej strony o szerokich zainteresowaniach przyszłych adeptów bibliotekoznawstwa, z drugiej zaś o preferowanej przez studentów interdyscyplinarności kierunku, bowiem ich propozycje znacznie wykraczały poza nawet szerokie rozumienie bibliotekoznawstwa.

Ciekawych danych dostarczyły odpowiedzi dotyczące satysfakcji studentów z wybranego przez nich kierunku. Znaczna część ankietowanych (46%) odpowiedziała, że jest zadowolona ze swojego wyboru, natomiast 14% zdecydowanie nie odpowiada ten kierunek. Ze względu na fakt, że był to dopiero pierwszy semestr studiów, znaczna część badanych (40%) nie potrafiła jasno określić czy decyzja, jaką podjęli była właściwa.

Tutaj warto wspomnieć, że studenci mając szansę ponownego wyboru kierunku INiB w większości (51%) podjęliby tę samą decyzję, co należy ocenić jako zjawisko pozytywne. Z drugiej strony 40%, nie wybrałoby bibliotekoznawstwa, pozostali (8%) wstrzymali się od odpowiedzi. Respondenci, którzy uzasadnili swą pozytywną opinię podkreślali najczęściej: fascynację książką, możliwość zdobycia fachowej wiedzy, szerokie możliwości późniejszej pracy, itp. Niestety, ci, którzy nie ubiegali się ponownie o przyjęcie na studia INiB, nie przedstawili żadnych argumentów, co utrudnia zinterpretowanie ich decyzji.

Prawie połowa badanych zadeklarowała też, że ma zamiar kontynuować naukę na studiach magisterskich. Tyle samo osób nie wyraziło takiej chęci; 8% wstrzymało się od odpowiedzi. Należy tutaj zaznaczyć, że są to studenci pierwszego roku i ich pogląd na bibliotekoznawstwo nie zdążył się jeszcze ugruntować. Jak wiadomo z badań Anny Krzak, studenci bibliotekoznawstwa z czasem przekonują się do tego kierunku, odnajdują w nim „coś” dla siebie⁵. Prawdopodobnie w przypadku naszych badanych będzie podobnie.

Część studentów w chwili przeprowadzenia badania nie miała jeszcze sprecyzowanych pla-

nów dotyczących swojej przyszłości po ukończeniu kierunku INiB. Osoby, które próbowały je określić najczęściej pisały, że po skończeniu studiów chciałyby podjąć pracę np.: w bibliotece publicznej lub naukowej, w księgarni albo wydawnictwie. Istniejąca wówczas możliwość wybrania specjalizacji polonistycznej dodatkowo dawała studentom szerszy wachlarz możliwości w wyborze przyszłej pracy. Dlatego pewna część badanych wspominała o ewentualności podjęcia pracy w szkole np. jako nauczyciel języka polskiego. Pierwszorocznych interesuje także praca w redakcji gazety oraz w charakterze brokera informacji (16% badanych, czyli 6 osób było szczególnie zainteresowanych infobrokerstwem).

Na koniec studenci próbowali stworzyć portret bibliotekarza XXI wieku. Padło kilkanaście interesujących propozycji. Najwięcej (16%) uznało, że bibliotekarz powinien być przede wszystkim atrakcyjny; doświadczony (10%); sympatyczny (8%) i dalej: młody, inteligentny, pomocny, elegancki, miły, otwarty, nowoczesny, komunikatywny. W czasach, kiedy od pracowników wymaga się nie tylko fachowej wiedzy, ale i przyjaznego wizerunku trudno, aby respondenci pominęli tak ważny aspekt, jakim jest wygląd. Rzecz ta nie powinna jednak stać w pierwszym szeregu wymagań, tak właśnie uważają badani. Dopiero na drugim miejscu pojawiło się doświadczenie. Zauważalny jest fakt, że częściej wymieniano pożądane cechy związane bardziej z osobowością, niż z kompetencjami bibliotekarza. Możliwe, że obecnie użytkownicy w mniejszym stopniu potrzebują fachowej pomocy w wyszukiwaniu informacji, a częściej oczekują po prostu przyjaznego strażnika biblioteki⁶.

Ewelina Makowska, Paula Gamus są członkami Studenckiego Kola Naukowego Bibliotekoznawców Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego.

PRZYPISY:

¹ M.in.: GOGULSKA, M.: Studentów portret własny. *EBIB* 2000, nr 4 [online]. [dostęp: 18 luty 2011]. Dostępny w internecie: www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib12/gogulska.html; KRZAK, A.: Jeśli nie biblioteka, to co? Przyszłość zawodu bibliotekarza i pracownika informacji w oczach studentów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. *EBIB* 2007, nr 6 [online]. [dostęp: 18 luty 2011]. Dostępny w internecie: <http://www.ebib.info/2007/87/a.php?krzak>.

² GOGULSKA, M. Studentów portret własny. *EBIB* 2000, nr 4 [online].

³ KRZAK, A. Jeśli nie biblioteka, to co? Przyszłość zawodu bibliotekarza i pracownika informacji w oczach studentów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. *EBIB* 2007, nr 6.

⁴ KRUSZEWSKI, T. Wizerunek bibliotekarzy w opiniach ich następców. *Bibliotekarz* 2005, nr 10, s. 8-12.

⁵ KRZAK, A. Jeśli nie biblioteka, to co?...

⁶ FIRLEJ-BUZON, A. Bibliotekarz XXI wieku – twórca czy strażnik świątyni wiedzy? W: *Bibliotekarz w świecie wartości: materiały z konferencji. Wrocław 15-16 maja 2003 r.* Wrocław: Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, 2003, s. 101. ISBN 83-910486-5-4.

Bolesław Howorka

Przesyłanie zdigitalizowanych artykułów na prośbę użytkownika za pośrednictwem internetu

---

W „Bibliotekarzu”, w numerze 12/2011 (s. 31-32) zamieszczona została opinia prawna mec. Rafała Golata zatytułowana: *Elektroniczne przesyłanie utworów przez biblioteki*. Autor tej opinii omawia bardzo ważny dla bibliotekarzy problem wykorzystania internetu do przesyłania przez biblioteki materiałów chronionych prawem autorskim. Stwierdza on m.in., że: *Jeśli natomiast majątkowe prawa autorskie do utworu, który ma być przesłany elektronicznie na życzenie czytelnika, jeszcze nie wygasły biblioteka powinna mieć zgodę osoby uprawnionej (...) na skorzystanie z utworu w tym zakresie. Przepisy regulujące dozwolony użytek z utworu (art. 23-35 powyższej ustawy¹) nie przewidują bowiem licencji ustawowej w tym przedmiocie, która stanowiłaby podstawę prawną elektronicznego przesyłania chronionego nadal majątkowymi prawami utworu. W tym miejscu zauważyć należy, że odrębnym polem eksploatacji, zgodnie z art. 50 pkt 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jest publiczne udostępnianie utworu (podkreśl. B.H.) w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym, czyli wprowadzenie utworu do sieci internetu.*

Ustawy o prawie autorskim obowiązujące w Polsce (uchylone: z 1926 r. i z 1952 r. oraz

obowiązująca, z 1994 r.) zawierały i zawierają przepisy o dozwolonym użytku chronionych utworów, zarówno w celach prywatnych, jak i publicznych. Omawiana opinia dotyczy przede wszystkim korzystania z utworów w celach publicznych. I w tych sprawach, z poglądem autora w pełni się zgadzam. Jednakże ta, zgodna z obowiązującymi przepisami opinia, wzbudziła u bibliotekarzy szereg wątpliwości, nasunęła pytania, czy niektóre ich działania (do których w tym tekście się odnośnie) nie naruszają obowiązujących przepisów. Jest dla nas, bibliotekarzy, sprawą oczywistą, że niedopuszczalne jest, niezgodne z przepisami, wykorzystywanie internetu w celu publicznego udostępniania utworu. Bibliotekarze wiedzą, że art. 28 pkt 3 pr. aut. dopuszcza wyłącznie udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów bibliotecznych (trzeba tu zauważyć, że nie ma tu dookreślenia, iż chodzi wyłącznie o zbiory własne biblioteki) dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek, na terenie bibliotek, szkół (uczelni) i archiwów. Te przepisy nie budzą naszych wątpliwości.

Jednakże z opinii tej niektóre osoby mogą wyciągnąć błędne wnioski, uznać, że niedopuszczalne jest m.in. również spełnienie prośby czytelnika, który korzystając ze swoich praw, o których jest mowa w art. 23 pr. aut., pragnie uzyskać potrzebny mu tekst, np. w związku z własnym doskonaleniem zawodowym, z przygotowaniem dysertacji itp. i prosi bibliotekę, aby przesłała mu potrzebne materiały (np. kopie artykułu z czasopisma fachowego) za pośrednictwem poczty elektronicznej. Nie mam żadnych wątpliwości, że związane z tym usługi biblioteki na rzecz zainteresowanego, uprawnionego czytelnika, na pewno nie naruszają obowiązujących przepisów, są działalnością pozostającą w zgodzie z obowiązującym prawem.

Prezentując swoje stanowisko w sprawie korzystania z utworów w ramach licencji, o której mówi art. 23 pr. aut., przede wszystkim odwołam się tutaj do komentarza, którego autorem jest Elżbieta Traple. Odnosząc się do tego artykułu stwierdza: (...) *że fakt, iż osoba dokonująca wielokrotnienia dzieła (np. lekarz wykonujący odbitkę z czasopisma fachowego) wykorzystuje wiadomości z niego uzyskane w celach zawodo-*

wych, objęty jest zakresem działania przepisu o dozwolonym użytku osobistym. Istotne jest bowiem, że z uzyskanej odbitki lekarz ten nie będzie korzystał poza kręgiem osób określonych w art. 23 ust. 2².

Zgodnie z poglądem wyrażonym w tym komentarzu prawo skorzystania z uprawnienia, o którym jest mowa w powołanych wyżej przepisach, ma każda osoba, która w związku z wykonywanym przez siebie zawodem bądź z doskonaleniem się zawodowo, chce nie tylko zapoznać się z określonym utworem, ale także uzyskać kopię jakiegoś dzieła.

Załóżmy, że zainteresowana artykułem naukowym lub fachowym jest osoba mieszkająca i pracująca w miejscowości, w której nie ma biblioteki naukowej bądź też tam, gdzie miejscowa biblioteka nie posiada w swoich zbiorach określonego czasopisma. Osoba, która chciałaby stosować się do zalecenia zawartego w opinii, a jednocześnie chciałaby skorzystać ze zdigitalizowanego tekstu i uzyskać potrzebny artykuł z czasopisma drogą elektroniczną, musiałaby zwrócić się z prośbą o zgodę na skorzystanie z tej drogi (bo przecież nie z artykułu, może przecież bez naruszenia prawa, zgodnie z art. 23 pr. aut., z niego skorzystać) do autora bądź wydawcy czasopisma, np. do wydawcy „Science”, do którego to czasopisma wszystkie majątkowe prawa autorskie ma *American Association for Advancement of Science*. Rozważmy, czy skorzystanie z takiej drogi jest w praktyce możliwe, czy ma sens? Na to pytanie każdy bibliotekarz udzielił odpowiedzi negatywnej.

Chcąc postąpić dokładnie w taki sposób, jak to zaleca opinia, nie mając zgody uprawnionego podmiotu na pozyskanie utworu przez internet, zainteresowany miałby chyba tylko trzy możliwości. Pierwsza: mógłby pojechać do właściwej (abonującej określone czasopismo) biblioteki naukowej (np. z Poznania do Warszawy, to obecnie tylko około trzech godzin jazdy pociągiem w jedną stronę), poprosić o udostępnienie w czytelni odpowiedniego czasopisma (bo jak wiemy, cenne czasopisma udostępnia się tylko prezencyjnie), a następnie zlecić bibliotecznej pracowni reprograficznej sporządzenie dla niego potrzebnej kopii artykułu, bądź też sporządzić taką kopię samemu na urządzeniu kopiującym ustawionym np. w czytelni naukowej biblioteki. Druga możliwość: mógłby poprosić zaprzyjaź-

nioną osobę, pracującą w jednostce organizacyjnej dysponującej potrzebnym tekstem w jej miejscu pracy (w katedrze, zakładzie, klinice, ..., tam, gdzie jest dostęp do zdigitalizowanego numeru czasopisma, jest terminal – końcówka systemu informatycznego uczelni), aby skopiowała dla niego potrzebny artykuł, a następnie przesłał mu ten tekst, oczywiście korzystając z poczty elektronicznej. I trzecie ewentualne rozwiązanie: zainteresowany czytelnik zwróciłby się (mógłby to również zrobić korzystając z poczty elektronicznej, bowiem takie działanie jest dzisiaj nie tylko możliwe, lecz także na pewno legalne) do biblioteki dysponującej potrzebnym mu tekstem z prośbą, by przesłała mu (nie korzystając z internetu, inną drogą) kserokopię potrzebnego artykułu. Można tylko tu dodać, że z takich, czasochłonnych rozwiązań, nasi czytelnicy korzystali już bardzo dawno, w czasach, kiedy w bibliotekach nie było komputerów, kiedy nie było możliwe skorzystanie z internetu, nie było poczty elektronicznej, ale i wówczas zamówienie kopii nie stanowiło problemu, robiło się to telefonicznie lub korzystając z faksu.

Chyba nikt nie zaprzeczy, że jednak najlepszym, najszybszym i najłatwiejszym oraz racjonalnym sposobem uzyskania dostępu do potrzebnego utworu, przede wszystkim do takiego, który znajduje się w odległej bibliotece, jest skorzystanie z poczty elektronicznej. I to nie tylko po to, by potrzebny artykuł zamówić, ale także po to, by ten tekst otrzymać.

Jak wiemy, prawo, to zespół norm, który powinien być ukształtowany w sposób logiczny, zgodny z zasadami zdrowego rozsądku. Czy wykorzystanie poczty elektronicznej w celu przesłania zamawiającemu (osobie fizycznej) kopii utworu do wykorzystania zgodnie z art. 23 pr. aut., jest sprzeczne z obowiązującymi w naszym państwie przepisami? Na pewno nie! Jest to na pewno najlepszy, racjonalny sposób skorzystania z prawa użytkownika, które dają mu obowiązujące przepisy prawa autorskiego.

Motyw 40 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym stanowi m.in., że: *Państwa Członkowskie mogą uwzględnić wyjątek lub ograniczenie na rzecz niektórych instytucji non profit, takich jak ogólnodostępne biblioteki*

lub inne analogiczne instytucje, jak również archiwa. Jednakże, powinno to być ograniczone do niektórych szczególnych przypadków objętych prawem do zwielokrotniania. Taki wyjątek lub ograniczenie nie powinien pokrywać korzystania w ramach dostarczania przez internet utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. (...). Należy przede wszystkim podkreślić, że użycie w preambule do dyrektywy wyrazów nie powinien nie stanowi kategorię zakazu skorzystania z poczty elektronicznej w uzasadnionych logicznie, wyjątkowych, nie łączących się z komercyjnym użytkowaniem, sytuacjach. Dodać tutaj także należy, że wszystkie motywy składają się na preambułę dyrektywy, a więc nie są jej przepisami, z nimi bowiem można zapoznać się dalej, zapisane są one w poszczególnych artykułach dyrektywy. Preambuła to przecież tylko wstęp do aktu normatywnego, w którym ustawodawca wyjaśnia motywy wydania aktu oraz cele, którym ten akt ma służyć. Stanowi ona integralną część tego aktu i odgrywa ważną rolę, ale przede wszystkim jako środek pomocniczy w stosowaniu prawa, może również odgrywać ważną rolę przy interpretowaniu poszczególnych przepisów tego aktu normatywnego i jest ważna m.in. w toku opracowywania wykładni tych przepisów.

Podobnie ma się sprawa korzystania z poczty elektronicznej w toku bieżącej pracy biblioteki, szkoły oraz archiwum.

Wykorzystywanie uprawnień, jakie biblioteczni daje art. 28 pr. aut., nie może w żadnym wypadku łączyć się z jakąkolwiek formą działalności zarobkowej tej jednostki organizacyjnej³, m.in. musi być zgodne z tymi uprawnieniami i ograniczeniami, o których mówi art. 14 ust. 2 i 3 ustawy o bibliotekach⁴. Ponadto ramy działań tych instytucji powinny być wyraźnie określone w statucie (art. 11 ust. 3 ust. bibl.) bądź w regulaminie organizacyjnym biblioteki (art. 10 ust. bibl.) i w regulaminie zakładowym (art. 14 ust. 4 ust. bibl.). Biblioteki, przede wszystkim naukowe, współpracują ze sobą. Ta współpraca obejmuje także działania, o których mówi art. 28 pkt 2 pr. aut. Przepisy te pozwalają na sporządzanie lub zlecenie (m.in. innym bibliotekom) sporządzania egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów, m.in. po to aby we właściwy sposób zrealizować oczekiwania

swoich czytelników. Sporządzone przez inną bibliotekę egzemplarze z zasady przesyłane są do biblioteki zamawiającej potrzebny tekst drogą elektroniczną. Biblioteka musi uzupełniać własne zbiory przede wszystkim po to, aby zaspokoić uzasadnione i legalne potrzeby swoich użytkowników. To jej ustawowe zadanie, o którym stanowi art. 4 ust. 1 pkt 2 ust. bibl. (nie wspominając tu już o zadaniach wynikających ze statutu i z regulaminów bibliotecznych). Po to, by zaspokoić potrzeby czytelnicze biblioteka zobowiązana jest nie tylko do udostępniania zbiorów (także materiałów bibliotecznych pozyskanych dla czytelnika z innych bibliotek), lecz także do prowadzenia działalności informacyjnej, zwłaszcza do informowania nie tylko o zbiorach własnych, ale także o zbiorach innych bibliotek, jak również o zasobach muzeów i ośrodków informacji naukowej, ma także ustawowy obowiązek współdziałania, w tym zakresie, z archiwami.

Biblioteki naukowe zawsze ze sobą współpracowały, przede wszystkim po to, aby jak najlepiej zaspokoić potrzeby swoich czytelników, doktorantów, habilitujących się pracowników nauki (i nie tylko tych pracowników), osób podnoszących swoje umiejętności zawodowe, specjalizujących się. Jednym z ważnych przedmiotów tej współpracy było zawsze pozyskiwanie dla swoich użytkowników potrzebnych im materiałów bibliotecznych, przede wszystkim artykułów z czasopism zagranicznych. Nie tylko bibliotekarze, ale także władze instytucji naukowych i oświatowych dobrze znają finansową sytuację bibliotek naukowych oraz związaną z tym konieczność wprowadzania poważnych ograniczeń w prenumeracie. Nie ma w Polsce takiej biblioteki naukowej, która jest w stanie samodzielnie sprostać potrzebom swoich użytkowników. Zawsze prowadzone były działania określone (także przez ustawę o bibliotekach) jako „wypożyczenia międzybiblioteczne”. Nigdy przedmiotem tych wypożyczeń nie była ta część zbiorów biblioteki, którą można było udostępniać wyłącznie prezencyjnie. W takich sytuacjach, kiedy nie można było dokonać „wypożyczenia międzybibliotecznego” sporządzano kopie artykułów, bardzo dawno temu sporządzając fotokopie, mikrofilmy albo przy pomocy tzw. kopiarek spirytusowych, później korzystając z prymitywnych „kserografów płytowych”,

a od stosunkowo nie tak znowu dawna przy pomocy coraz to nowocześniejszych urządzeń reprograficznych. Trudno sobie wyobrazić, jak wyglądałyby osiągnięcia naszych naukowców bez takiej współpracy bibliotek. I trudno sobie wyobrazić, że obecnie zakazano bibliotekom i ich użytkownikom korzystania z poczty elektronicznej. Konsekwencje takiego zakazu byłyby dla rozwoju nauki, techniki, dla postępu, niewyobrażalne.

Należy także zastanowić się nad tym, jakie znaczenie dla bibliotek i ich użytkowników ma art. 23¹ pr. aut. Te przepisy odnoszą się także do problematyki własnego użytku osobistego oraz usług bibliotecznych. Przepisy tego artykułu pozwalają na to, aby bez zezwolenia twórcy przejściowo i incydentalnie zwielokrotnić utwór w sytuacji niemającej samodzielnego znaczenia gospodarczego, wtedy, gdy stanowi to integralną i podstawową część procesu technologicznego – w celu zgodnego z prawem skorzystania z utworu, wykorzystując do tego system teleinformatyczny po to, aby przekazać utwór od jednego podmiotu do drugiego, korzystając z usługi pośrednika. O takich usługach mówi także ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁵. Ustawa ta określa m.in., jakie są obowiązki usługodawcy (osoby fizycznej lub prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, która korzysta z usługi świadczonej drogą elektroniczną), związane ze świadczeniem usług drogą elektroniczną, a także zasady wyłączenia odpowiedzialności usługodawcy z tytułu świadczenia usług drogą elektroniczną oraz ochrony danych osobowych osób fizycznych korzystających z tych usług.

Pisząc o art. 23¹ pr. aut. mam na uwadze to, że nie są to przepisy jednoznaczne, pozwalają one na interpretację m.in. takich pojęć, jak „przejściowe” oraz „incydentalne zwielokrotnienie” w oparciu o inne przepisy, głównie o te, które określają zadania bibliotek (art. 4 ust. bibl., statuty bibliotek – samodzielnych jednostek organizacyjnych, regulaminy biblioteczne, o których mówią przepisy art. 12 i 14 ust. 4 ust. bibl.). Właściwego zinterpretowania wymaga także pojęcie „proces technologiczny”. O procesie technologicznym mówi się przede wszystkim w takich sytuacjach, które odnoszą się do działań wytwórczych, do procesów produkcyjnych. Ale termin ten używany jest także do określenia pro-

cesów związanych z pracą określonej jednostki organizacyjnej, do procedur, które ta jednostka musi stosować, aby w sposób właściwy, na odpowiednim poziomie, świadczyć swoje usługi. Nie będzie więc nadużyciem, jeśli uzna się, że termin ten może się odnosić także do procedur bibliotecznych, m.in. do tych, które związane są z właściwym, zgodnym z prawem, zaspokajaniem potrzeb użytkowników. Bo przecież my – bibliotekarze stosujemy określone procedury, techniki działania.

Podsumujmy:

Przepisy nie zakazują korzystania z poczty elektronicznej w sytuacjach, kiedy użytkownik chce skorzystać z utworu, a jego zamierzenia są zgodne z art. 23 pr. aut.

Nie ma również takich przepisów, które zakazywałyby bibliotekom korzystania z poczty elektronicznej, jeśli to jest uzasadnione ich ustawowymi, statutowymi zadaniami. Biblioteki mogą, w świetle przepisów art. 28 pkt 1 pr. aut. udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych, utworów znajdujących się zarówno w ich własnych zbiorach, jak też i tych pozyskanych każdą legalną drogą z innych bibliotek. Uważam, że w XXI w. korzystanie z najnowszych osiągnięć techniki, m.in. do realizacji zadań biblioteki jest nie tylko zgodne z przepisami, ale także konieczne. Odwołam się tu do recenzji jednej z moich publikacji autorstwa wybitnego znawcy przedmiotu, który m.in. napisał: *Szybki rozwój techniki w ostatnich 20 latach, a przede wszystkim coraz szersze i bardziej wszechstronne wykorzystywanie technologii cyfrowej (w tym internetu), spowodowały konieczność nieco innego prawnego podejścia do eksploatacji utworów. Nie budzi bowiem wątpliwości, że coraz powszechniejsze posługiwanie się techniką cyfrową powoduje sukcesywną zmianę sposobów i zakresu eksploatacji różnego rodzaju dóbr intelektualnych. Dotyczy to bezpośrednio także działalności bibliotek, które na co dzień zajmują się udostępnianiem utworów chronionych przepisami prawa autorskiego. Należy tutaj podkreślić, że dzięki technologii cyfrowej, dzieła istniejące dotąd na różnych nośnikach mogą być przechowywane w jednej postaci i na jednym nośniku, np. dysku optycznym, CD-ROM-ie lub w postaci bazy danych w systemach kom-*

puterowych. Cyfrowy sposób magazynowania utworów i przedmiotów praw pokrewnych (np. artystycznych wykonań, fonogramów, wideogramów) charakteryzuje się bardzo niewielką ich „zewnętrzną objętością”. Dzieła znajdujące się na tego typu nośnikach mogą być następnie bardzo łatwo przekazywane pomiędzy użytkownikami sieci komputerowych (pokręśl. autora artykułu BH). Dodatkowo digitalizacja powoduje zdecydowane obniżenie kosztów sporządzania kopii utworów przy jednoczesnym zachowaniu ich identycznej jakości w porównaniu z oryginałem. (...)⁶.

Na koniec moich rozważań nad legalnością korzystania z internetu przez biblioteki przypomnę, że do problemu wykorzystywania poczty elektronicznej w celu realizacji uzasadnionych i legalnych potrzeb użytkownika odniosły się, i to już ponad 10 lat temu, Aniela Piotrowicz i Ewa Grządzielewska, które w swoim artykule pisały⁷: *Wiadomo, że poszczególne biblioteki mogą na bazie swoich zbiorów zrealizować ograniczoną liczbę zamówień. Pozostałe przesyłane są do innych bibliotek i realizowane w ramach wypożyczalni międzybibliotecznej. Jednak tradycyjne formy przysyłania dokumentów lub ich kopii drogą pocztową nie satysfakcjonują obecnie użytkowników, mających szybki dostęp do informacji bibliograficznej, ponieważ czas oczekiwania okazuje się często zbyt długi, od kilku dni do kilku tygodni. Lansowana od kilku lat polityka społeczeństwa informacyjnego wymusza na bibliotekach coraz pełniejsze otwarcie swoich zasobów dla użytkownika masowego. Powstanie internetu i rozwój technik informatycznych umożliwiły odbiór tekstu w postaci pliku komputerowego.*

Taka współpraca międzybiblioteczna odbywała się i odbywa także w bogatszych państwach, m.in. w krajach członkowskich UE. Pisały na ten temat zacytowane tu już, powyżej, autorki, które w swoim artykule wskazały na istnienie szeregu systemów elektronicznego dostarczania dokumentów, działających w oparciu o różnego rodzaju zbiory oraz bazy danych, służących różnym kręgom użytkowników.

Jednym z takich systemów jest SUBITO, z którego usług od kilkunastu lat korzystają także i polskie biblioteki (dlatego, poniżej, zamieszczam więcej informacji o tym systemie). Z informacji zamieszczonych na stronach

SUBITO (www.subito-doc.de) wynika, że jest to „system dostarczania dokumentów” stworzony przez biblioteki niemieckie, austriackie, szwajcarskie oraz z Lichtensteinu i stanowi wynik inicjatywy, której patronowało Niemieckie Ministerstwo Edukacji i Badań. Uczestnikami tego systemu są biblioteki państwowe, uniwersyteckie, regionalne, wybrane biblioteki innych szkół wyższych, a także biblioteki publiczne oraz specjalne (biblioteki tych instytucji, które są utrzymywane z funduszy publicznych).

Z usług SUBITO korzystają nie tylko polskie biblioteki, ale także biblioteki utrzymywane ze środków publicznych działające w innych państwach, także w tych spoza terenów, na których działają biblioteki założycielskie. System jest pośrednikiem między „biblioteką zamawiającą” a wybraną przez tę bibliotekę w oparciu o stosowne katalogi biblioteczne „bibliotekę realizującą zamówienie”. Dostarczenie skopiowanego dokumentu może nastąpić pocztą elektroniczną, pocztą, faksem, a nawet może być przez użytkownika osobiście odebrany z biblioteki – wykonawcy zamówienia.

Usługi świadczone przez SUBITO na rzecz bibliotek utrzymywanych ze środków publicznych nie są przedmiotem opodatkowania podatkiem od towarów i usług, ponieważ nie są świadczone odpłatnie; opłaty pobierane przez biblioteki za pośrednictwem SUBITO stanowią wyłącznie zwrot kosztów wykonania usługi i nie mają charakteru zarobkowego. Należy dodać tu, że system dostawy dokumentów musi działać w zgodzie z prawem unijnym. Zwolnienie z opłat na rzecz twórców, stosownie do art. 5 ust. 2 lit. C dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym i dotyczy tylko tych bibliotek, których działanie nie jest skierowane na osiągnięcie bezpośredniej lub pośredniej korzyści gospodarczej lub handlowej. Te biblioteki nie mogą prowadzić działalności gospodarczej, zarobkowej, w innym wypadku stałyby się nie tylko podatnikami, ale musiałyby wносить stosowne opłaty na rzecz twórców [w Polsce zgodnie z art. 20¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim wprowadzonym do polskiego ustawodawstwa w ramach uzgadniania przepisów unijnych z prawem polskim, przede wszystkim w zwią-

z postanowieniami dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (wersja ujednolicona)].

Przyjęto założenie, że każda zamówiona pozycja zostanie dostarczona użytkownikowi w czasie, który nie jest dłuższy, niż 72 godziny – drogą elektroniczną. Osoby zainteresowane dalszymi informacjami na temat funkcjonowania systemu SUBITO powinny zapoznać się z artykułem Traute Braun-Gorgon *Subito – Lieferdienst der Bibliotheken*⁸.

Bolesław Howorka jest emerytowanym dyrektorem Biblioteki Akademii Medycznej (obecnie Uniwersytetu Medycznego) w Poznaniu i radcą prawnym.

PRZYPISY:

¹ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. J. t. w Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631; zmiany w Dz. U.: z 2006 r. Nr 94, poz. 658 i Nr 121, poz. 843 oraz z 2007 r. Nr 99, poz. 662 i Nr 181, poz. 1293. Dalej, w tym tekście, ozn. jako: „pr. aut.”

² BARTA, J. [et al.]. Wyd. 4. *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*. Kraków: „Zakamycze”, 2005, s. 179. ISBN 83-7444-033-3.

³ Należy tu zacytować motyw 11 dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady: *W przypadku pobierania przy użyczeniu przez instytucję dostępną dla publiczności opłaty, której wartość nie przekracza kwoty niezbędnej dla pokrycia kosztów obsługi instytucji, nie mamy do czynienia z wykorzystaniem w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych lub handlowych w rozumieniu niniejszej dyrektywy*.

⁴ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm. Dalej ozn. „ust. bibl.”.

⁵ Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Dz. U. Nr 144, poz. 1204 z późn. zm.

⁶ Fragment recenzji mojej książki (*Prawo autorskie w pracy bibliotekarza*) autorstwa prof. dra Andrzeja Matlaka z Katedry Prawa Autorskiego Instytutu Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

⁷ Krajowy system elektronicznej dystrybucji kopii dokumentów dla środowiska medycznego. *Bibliotekarz* 2002, nr 6, s. 5-8. Aniela Piotrowicz jest dyrektorem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu; Ewa Grządzielewska kieruje Oddziałem Informacji Naukowej tej biblioteki. Ponadto na ten temat także zacytowane autorki i Piotr Krzyżaniak (f-ma PK.com): *Koncepcja krajowego systemu elektronicznej dystrybucji kopii dokumentów dla środowiska medycznego*. *Biuletyn GBL* 2001, nr 365, s. 73-85.

⁸ Traute Braun-Gorgon (Geschäftsstelle der subito-Arbeitsgemeinschaft, Berlin): *Subito – Lieferdienst der Bibliotheken*. *Biuletyn GBL* 2001, nr 365, s. 59-62.

Więcej informacji na www.sbp.pl.

Odjazdowy Bibliotekarz – pomysł na Tydzień Bibliotek

Wstęp

W środowisku bibliotekarskim sporo mówi się o potrzebie kreowania pozytywnego wizerunku zawodu. W licznych tekstach, chociażby tych publikowanych na łamach „Bibliotekarza”, można znaleźć bardzo wiele sposobów na uzyskanie pożądanego wyniku. Może być to codzienna postawa bibliotekarza w pracy z czytelnikami, ale także szerzej zaplanowana akcja, wychodząca poza społeczność skupioną wokół danej instytucji.

Dobrym momentem do promowania pozytywnego wizerunku w tej drugiej (bardziej „globalnej”) opcji są różnego rodzaju święta czy okoliczności związane tematycznie z bibliotekarstwem, książką, czytelnictwem. Bardzo odpowiednim czasem jest Tydzień Bibliotek, który zaczyna się w Dniu Bibliotekarza 8 maja i trwa do 15 maja. To całe 7 dni każdego roku, które można wypełnić dowolnymi działaniami, w tym promującymi pozytywny wizerunek bibliotekarza i bibliotek.

Przykładem rozwijającej się akcji, odbywającej się w Tygodniu Bibliotek i realizującej ten cel, jest Odjazdowy Bibliotekarz. Impreza organizowana jest także po to, by:

- zintegrować środowisko bibliotekarskie,
- promować czytelnictwo,
- promować rower jako środek lokomocji.

Główną ideą Odjazdowego Bibliotekarza jest zwrócenie uwagi na pracowników księżnic poprzez pokazanie ich w nietypowej sytuacji. W szczególny sposób to niekonwencjonalne połączenie dwóch wydawałoby się skrajności – bibliotekarzy i rowerów – budzi bardzo pozytywne skojarzenia i reakcje.

Krótką historia

Odjazdowy Bibliotekarz to rajd rowerowy bibliotekarzy, czytelników, fanów słowa pisanego, miłośników rowerów. Pierwsza edycja akcji odbyła się w Łodzi 8 maja 2010 r. w Dniu Bibliotekarza. W imprezie wzięło udział około 90 osób, w tym blisko 30 bibliotekarzy. Taki wynik uzyskano dzięki pracy sztabu organizacyjnego (członkowie Sek-

Fot. Karol Pawłowski

cji Bibliotek Niepaństwowych Szkół Wyższych działającej przy Zarządzie Okręgu Łódzkiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich) oraz wsparciu, jakie zaoferowała łódzka Fundacja Normalne Miasto-Fenomen (współorganizator rajdu).

Zapoczątkowana przez Paulinę Milewską impreza spodobała się środowisku bibliotekarskiemu. Dzięki zainteresowaniu ze strony wielu pracowników polskich księżnic w 2011 r. akcja stała się inicjatywą wykraczającą daleko poza granice Łodzi. Mapa Polski, umieszczona na stronie WWW akcji, zapelniała się w kwietniu 2011 r. i tym sposobem w maju Odjazdowy Bibliotekarz został zorganizowany w 19 miejscowościach całego kraju.

Odjazdowe miejscowości 2011

Wśród odjazdowych miejscowości znalazły się zarówno miasta (różnej wielkości), jak i małe gminy. Rajd odbył się w 11 województwach, najliczniej reprezentowane pod każdym względem było województwo wielkopolskie. Trzy największe miasta, w których zorganizowano rajdy, to Kraków, Łódź i Wrocław. Wśród mniejszych miast znalazły się: Jarocin, Kartuzy, Krosno Odrzańskie, Krotoszyn, Lublin, Piła, Rzeszów, Suwałki, Zielona Góra. Odjazdowego Bibliotekarza organizowali także bibliotekarze gminnych bibliotek publicznych, rajdy odbyły się w Bieniowie, Bojadłach i Zaborze, Brodach, Dalikowie, Nowym Mieście nad Wartą, Przysusze, Sorkwicach.

Rekordy Odjazdowego Bibliotekarza 2011

Najwięcej uczestników zgromadził Jarocin, gdzie na rowerach siedemnastokilometrową trasę pokonało aż 130 uczestników. Drugi najliczniejszy rajd odbył się w Łodzi – tutaj w akcji

udział wzięło 110 osób. Najwięcej bibliotekarzy zgromadził rajd łódzki – 30, oraz rzeszowski – 29. Najdłuższy przejazd to zasługa bibliotekarzy z Bieniowa, którzy dzielnie przejechali całe 40 km – pokonanie trasy oraz piknik na zakończenie trwały łącznie blisko 7 godzin. Największa liczba uwolnionych książek to wynik łódzkiej akcji bookcrossingowej przeprowadzonej na mecie Odjazdowego Bibliotekarza – 120 książek. Najwięcej upominków od organizatorów i sponsorów akcji otrzymali uczestnicy lubelskiego rajdu – rozlosowano tu aż 57 nagród.

Podsumowanie Odjazdowego Bibliotekarza 2011 w liczbach:

- 738 uczestników, w tym 208 bibliotekarzy,
- 294 przejechane kilometry,
- 388 uwolnionych książek,
- 329 rozdanych nagród.

Charakter akcji

Odjazdowy Bibliotekarz to akcja z wielu względów wyjątkowa. Ma bardzo otwartą formułę – każdy może zorganizować swój rajd w Tygodniu Bibliotek i każdy może zrobić to na swój własny sposób. Jest to inicjatywa skupiająca bibliotekarzy z przeróżnych typów bibliotek. Swoje rajdy organizują zarówno pracownicy bibliotek publicznych, jak i akademickich czy pedagogicznych. Najczęściej przy okazji Odjazdowego Bibliotekarza powstają koalicje dwóch czy kilku instytucji, które ze sobą ściśle współpracują. Niezwykle cenne są także doświadczenia współpracy z różnego typu organizacjami non profit oraz jednostkami administracji publicznej.

Podczas drugiej, ogólnopolskiej edycji rajdu pojawiło się wiele rozmaitych pomysłów na zrealizowanie głównego założenia – w większości miejscowości przejazdom rowerowym towarzyszyły wydarzenia dodatkowe. Siedem rajdów zakończyło się piknikami, na których bibliotekarze wraz ze swoimi gośćmi zasiadali

do ogniska czy grilla. W Jarocinie pojawiły się nawet domowe rogaliki, upieczone przez dyrektorkę Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin. W dziewięciu miejscowościach przy okazji Odjazdowego Bibliotekarza wymieniano się książkami (bookcrossing). Czternastu organizatorów przygotowało upominki dla uczestników akcji. W Pile odbyło się znakowanie rowerów, a w Rzeszowie pojawił się gość specjalny – akrobata rowerowy Krystian Herba.

Podsumowanie

Odjazdowy Bibliotekarz to bardzo dobry pomysł na zagospodarowanie choć jednego dnia z Tygodnia Bibliotek. Okazuje się, że wśród bibliotekarzy jest wiele osób chętnych do działania, zainteresowanych wyjściem poza mury swoich instytucji. Ich entuzjazm powoduje, że każda edycja rajdu jest coraz ciekawsza, pełna pozytywnych emocji, integracji między pracownikami bibliotek a czytelnikami. Liczby mówią same za siebie – jeśli podczas imprezy ujawniło się ponad dwustu zaangażowanych bibliotekarzy, łatwo sobie wyobrazić, ilu ich jest w całej Polsce! Każda okazja jest dobra, by promować rzeczy i sprawy, przynoszące mnóstwo korzyści, a intelektualna rozrywka (czytanie książek), promocja zdrowego trybu życia (jazda na rowerze) czy nawiązywanie pozytywnych relacji (integracja środowiska bibliotekarskiego oraz bibliotekarzy i miłośników książek i rowerów) z pewnością do nich się zaliczają.

Zorganizowanie akcji nie jest tak trudne, jak mogłoby się wydawać, a łódzkie pionierki chętnie podpowiadają, jak zrealizować swój rajd. **Wszelkie informacje o inicjatywie można znaleźć na stronie www.odjazdowy-bibliotekarz.pl.** Warto dołączyć do grona odjazdowych bibliotekarzy!

Paulina Milewska jest pracownikiem Biblioteki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi.

JUŻ DO NABYCIA!

książka

prof. Jacka Wojciechowskiego
O BIBLIOTECE PO MOJEMU

Str. 204,
cena 41 zł

Autor – znany w środowisku bibliotekarskim – słynie z ciętego języka i wnikliwych obserwacji zjawisk dziejących się w bibliotekarstwie. Nie jest to książka naukowa, ale konstatacje Autora dotyczące problemów bibliotekarstwa są wiarygodne, bo poparte ogromną wiedzą i doświadczeniem. Polecamy!

Ewa Lelek

Program SOWA w bibliotekach publicznych Podkarpacia

W listopadzie 2011 r. z inicjatywy Konsorcjum Bibliotek – Użytkowników Zintegrowanych Systemów Zarządzania Biblioteką SOWA odbyło się spotkanie bibliotek publicznych użytkujących system z terenu woj. podkarpackiego. Współorganizatorem spotkania była Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie. Przed spotkaniem przeprowadzono badania ankietowe na temat wykorzystywanego w bibliotekach publicznych województwa podkarpackiego systemu SOWA. Wyniki badań, którymi objęto 54 biblioteki publiczne oraz dokumentacja Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie posłużyły do napisania artykułu.

Pierwsze próby komputeryzacji bibliotek publicznych w województwie podkarpackim rozpoczęły się w latach 90. XX w. Programy biblioteczne zmieniły funkcjonowanie bibliotek. Początkowo zmiany objęły wybrane funkcje bibliotek, ale rozpowszechnianie się techniki komputerowej stworzyło bibliotekom nowe możliwości. Wprowadzone wówczas polskie programy biblioteczne, takie jak SOWA, MAK czy PROLIB – stale rozbudowywane i modernizowane – funkcjonują w bibliotekach do dziś.

Systemy biblioteczne w bibliotekach publicznych Podkarpacia

W 2010 r. na ogólną liczbę 690 bibliotek publicznych województwa 236 to placówki skomputeryzowane, wykorzystujące aż 10 różnych programów bibliotecznych. Najbardziej popularna jest SOWA – program wykorzystują 163 placówki, zdecydowanie mniej MAK – 42, LIBRA 2000 – 14, MAK+ – 6 placówek. Sporadycznie użytkowane są inne programy, np. BIBLOS przez 2 placówki, BIBLIOTEKARZ – 1, PROLIB – 1, BIBLIOTEKA PUBLICZNA – 5, MATEUSZ – 3, BIBA – 1 filię biblioteczną.

W województwie podkarpackim system SOWA użytkowany jest w 19 powiatach (na 21 ogółem), w obrębie 54 gmin. W każdej z nich choć jedna gmina biblioteka wykorzystuje SOWĘ do automatyzacji procesów bibliotecznych. Jedynym w skali województwa powiatem, w którym wszystkie gminy są

skomputeryzowane w SOWIE jest powiat stalowowski. W dwóch powiatach: tarnobrzesckim i kolbuszowskim żadna biblioteka nie wykorzystuje systemu SOWA. Funkcjonujące tam biblioteki publiczne mają zainstalowany program MAK.

Różnorodność programów komputerowych zainstalowanych w bibliotekach województwa podkarpackiego nie jest specyfiką tylko tego regionu. Jak wynika z *Raportu o stanie automatyzacji bibliotek publicznych 2010* zaprezentowanego podczas IX Ogólnopolskiej Konferencji „Automatyzacja bibliotek publicznych”, która odbyła się w Warszawie, 25-26 listopada 2010 r. rejon Podkarpacia nie odbiega pod tym względem od sytuacji w kraju.

Prekursorzy SOWY

Biblioteki w województwie podkarpackim, które jako pierwsze wdrażały nowe technologie to biblioteki duże – Rzeszów i Krosno (wówczas miasto wojewódzkie).

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie, jako pierwsza w 1994 r., a więc zaledwie 2 lata od powstania firmy Sokrates, podjęła „ryzyko” komputeryzacji procesów bibliotecznych, co z perspektywy lat okazało się pozytywnym w skutkach przedsięwzięciem, stworzyło nie tylko możliwości rozwoju instytucji, ale również zdobycia doświadczenia, które biblioteka wojewódzka wykorzystywała w pracy z bibliotekami w terenie podczas wdrażania nowych technologii.

Biblioteki wojewódzkie zobowiązane są do udzielania pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej, sprawowania nadzoru merytorycznego w zakresie realizacji przez powiatowe i gminne biblioteki publiczne zadań w ramach sieci bibliotecznej na terenie danego województwa. Pomoc ta dotyczy różnych aspektów funkcjonowania bibliotek i działalności bibliotecznej, także w zakresie komputeryzacji procesów bibliotecznych.

WiMBP w Rzeszowie służyła pomocą i wsparciem w zakresie komputeryzacji samorządowym bibliotekom publicznym woj. podkarpackiego. Koordynowaniem wszystkich spraw związanych z zakupem oprogramowania bibliotecznego, jego administracją i szkoleniem pracowników biblioteki macierzystej, jak też bibliotekarzy z bibliotek samorządowych, zajmował się Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych oraz – w zakresie doradztwa i organizacji szkoleń – Dział Instrukcyjno-Metodyczny. Do zakresu świadczonej pomocy nale-

zało: doradztwo w wyborze i procedurach wdrożenia systemu bibliotecznego SOWA placówkom rozpoznającym komputeryzację, instruktaż dotyczący komputerowego opracowywania zbiorów, prowadzenia inwentarzy komputerowych, obsługi wypożyczeń, doradztwo w rozwiązywaniu bieżących problemów w zakresie komputeryzacji, wdrożenia poszczególnych modułów systemu komputerowego. Wykonywano prace związane z instalacją oprogramowania bibliotecznego, konfiguracją programu i sprzętu, ustawieniami drukarek pod kątem wydruków kodów kreskowych, kart katalogowych, inwentarzy i zestawień bibliograficznych. Pomocy tej udzielano telefonicznie, drogą elektroniczną, lub na miejscu w bibliotekach. WiMBP w Rzeszowie była także organizatorem spotkań szkoleniowych dla bibliotekarzy dotyczących współpracy międzybibliotecznej w oparciu o system SOWA, z udziałem twórcy programu – Leszka Masadyńskiego.

Producent systemu bibliotecznego firma Sokrates-Software, w porozumieniu z WiMBP w Rzeszowie, dokonywał bieżących konfiguracji oprogramowania w zakresie m.in. uprawnień bibliotekarzy do modyfikacji baz danych i obsługi wypożyczeń. Zakres prac dotyczył konfiguracji oprogramowania pod kątem wydruków inwentarzowych, edycji kart katalogowych, kodów kreskowych, zestawień bibliograficznych i statystyk bibliotecznych. Twórca systemu we współpracy z biblioteką wojewódzką w Rzeszowie udzielał także technicznej pomocy i wsparcia merytorycznego w zakresie przeprowadzania elektronicznych inwentaryzacji księgozbioru oraz uruchamiania komputerowych udostępnień w bibliotekach komputeryzujących się w systemie SOWA.

Prekursorami wdrażania SOWY w woj. podkarpackim, oprócz wspomnianych już WiMBP w Rzeszowie i KBP w Krośnie, były MBP w Łańcucie i MBP w Stalowej Woli, które rozpoczęły komputeryzację w roku 1995. W następnym roku system SOWA wprowadziła MBP w Jaśle a w 1997 – MBP w Sanoku.

W kolejnych latach SOWĘ wdrażały kolejne biblioteki w województwie. Jeśli prześledzić tempo zmian wprowadzania programu na Podkarpaciu to najbardziej intensywny był rok 2003 (6 instalacji) i 2007 (7). Ten drugi rok w dużej mierze związany był z powstaniem nowej wersji programu SOWA 2 wykorzystującej międzynarodowy format zapisu danych bibliograficznych MARC 21.

Na początku był... DOS

Zintegrowany system biblieczny SOWA miał kilka wersji, Począwszy od wersji tekstowej wykorzystywanej w środowisku DOS, aż po wersję graficzną w architekturze klient/serwer. Nastąpiło wiele zmian

w funkcjonalności oprogramowania. Ostatnia wersja systemu SOWA2/MARC21 pozwala na skorzysztanie z możliwości zmodernizowanego modułu retrokonwersji katalogu z wykorzystaniem protokołu Z39.50 umożliwiającym pobieranie opisów katalogowych poprzez internet od bibliotek pracujących w systemie SOWA oraz od innych bibliotek np. Biblioteki Narodowej, Biblioteki Kongresu. Dodatkowo, jeżeli biblioteka główna i jej filie mają stały dostęp do internetu to proponowane rozwiązanie pozwala na zdalną pracę wszystkich placówek nad wspólnym katalogiem posadowionym na serwerze znajdującym się w bibliotece głównej. Na stanowiskach pracy zainstalowane jest wtedy wyłącznie oprogramowanie kliencie, pozwalające na wykonywanie podstawowych prac bibliecznych: katalogowanie, wyszukiwanie, wypożyczanie, generowanie zestawień itp.

W województwie podkarpackim w wersji TCP/IP programu SOWA pracują 22 biblioteki publiczne. Są to biblioteki w: Boguchwale (pow. rzeszowski), Czarnej (pow. łańcucki), Głogowie Młp. (pow. rzeszowski), Hyżnem (pow. rzeszowski), Jarosławiu, Jaśle, Kołaczycach (pow. jasielski), Krośnie, Lesku, Lubaczowie, Łańcucie, Nowej Sarzynie (pow. leżajski), Przeworsku, Ropczycach, Rzeszowie, Sanoku, Sędziszowie Młp. (pow. ropczycko-sędziszowski), Stalowej Woli, Trzebownisku (pow. rzeszowski), Tyczynie (pow. rzeszowski), Zagórz (pow. sanocki) oraz Żołyni (pow. łańcucki).

Nowa usługa – hosting

Od niedawna, firma Sokrates-Software przygotowała nową ofertę dla małych i średnich bibliotek, tzw. hosting. Hosting odciąża sieć w placówkach bibliecznych, gdyż bazy danych biblioteki, centralny katalog biblieczny znajdują się na wysokowydajnych serwerach zewnętrznych znajdujących się w siedzibie firmy w Poznaniu i zarządzanych przez producenta systemu. Zapewnia on też obsługę informacyjną sprzętu i oprogramowania. Jest to dobra propozycja dla bibliotek, które dopiero zamierzają przystąpić do komputeryzacji w tym programie, gdyż hosting eliminuje koszty zakupu i administracji serwera.

Z hostingu korzystają w woj. podkarpackim biblioteki w: Dynowie (pow. rzeszowski), Hyżnem (pow. rzeszowski), Iwierzycach (pow. ropczycko-sędziszowski), Jarosławiu, Leżajsku, Leżajsku-Giedlarowej, Nowej Sarzynie (pow. leżajski), Radomyślu Wielkim (pow. mielecki), Ropczycach, Rudniku n. Sanem (pow. niżański), Sędziszowie Młp. (pow. ropczycko-sędziszowski) oraz Zaleszanach (pow. stalowowolski). Ogółem 12 bibliotek. Dodatkowo, 5 z wymienionych bibliotek zdecydowało się na tę usługę stosunkowo niedawno, bo w 2011 r.

To tylko jedno z wielu udogodnień, jakie oferuje system, na pierwszym miejscu wymienić należy oczywiście komputeryzację typowych procesów bibliotecznych.

Zintegrowany system biblioteczny SOWA umożliwia przede wszystkim zautomatyzowanie wielu podstawowych prac bibliotecznych, takich jak gromadzenie zbiorów, katalogowanie, wyszukiwanie i generowanie zestawień o posiadanych zbiorach, ewidencję posiadanych zbiorów oraz udostępnianie zbiorów (wypożyczanie, rezerwowanie i zamawianie).

W WiMBP w Rzeszowie wykorzystywane są następujące moduły: katalogowania i retrokonwersji, obsługi inwentarzy, obsługi skontrum, rezerwacji i zamówień, serwisu WWW. Biblioteki w województwie stosują mniej modułów, zwykle trzy, tj. katalogowanie, obsługę inwentarzy i retrokonwersję. Taki zakres wdrożenia SOWY stosowany jest w 19 bibliotekach. Z podstawowego modułu wypożyczalni korzysta 10 bibliotek województwa w: Boguchwale (pow. rzeszowski), Jarosławiu, Jaśle, Kołaczycach (pow. jasielski), Krośnie, Łańcucie, Rzeszowie, Sanoku, Tyczynie (pow. rzeszowski), Zagórz (pow. sanocki).

70% bibliotek publicznych w województwie podkarpackim korzysta z systemu SOWA. Co sprawia, że ma on tak silną przewagę i ugruntowaną pozycję?

Wyniki badania ankietowego, a także wieloletnie doświadczenie i współpraca biblioteki wojewódzkiej z producentem SOWY we wdrażaniu programu dają podstawy do pozytywnej oceny, zarówno programu komputerowego, jak i otwartości producenta na doskonalenie produktu związanego z potrzebami bibliotek.

Czy tak będzie nadal? Czas pokaże...

Ewa Lelek jest pracownikiem Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie.

Beata Kopka

System biblioteczny w Austrii

W dniach 17-24 września 2011 r. grupa bibliotekarzy polskich uczestniczyła w wyjeździe edukacyjno-szkoleniowym zorganizowanym przez Unię Europejskich Federalistów – Polska oraz Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie. Program edukacyjny „Biblioteki Austrii i Niemiec – nowoczesne centra multimedialne” swoim zakresem obejmował wizytację różnego typu bibliotek Kraju Salzburskiego, spotkanie z przedstawicielami organizacji skupiających biblioteki oraz poznanie systemu szkolnictwa w Austrii.

Biblioteki szkolne

Szkolnictwo w Austrii jest bezpłatne i jednolite w całym kraju. Podlega Federalnemu Ministerstwu Edukacji, Nauki i Kultury Austrii, które jest odpowiedzialne za powoływanie nowych placówek, budowę szkół, kształcenie i doksztalcanie. Kraje związkowe mają swoich kuratorów, którzy prowadzą nadzór nad szkołami. Organem finansującym szkoły są gminy. Edukacja w Austrii jest obowiązkowa i obejmuje dzieci od 6 do 15 roku życia. Edukacja odbywa się w trzech etapach. Pierwszy etap to szkoła podstawowa, która trwa 4 lata. Drugi etap, to szkoła średnia, która dzieli się na dwa poziomy: szkoły średnie niższe trwające 4 lata i uczące konkretnego zawodu oraz szkoły średnie akademickie, kształcące przez okres 8 lat i kończące się maturą. Zdanie egzaminu maturalnego oznacza przyjęcie na studia. Ostatnim etapem są szkoły wyższe dzielące się na: tradycyjne uniwersytety, uniwersytety artystyczne oraz wyższe szkoły zawodowe. Uczelnie wyższe otwarte są na studentów wszystkich krajów wspólnoty europejskiej.

Biblioteki szkolne prowadzone są przez nauczycieli danej szkoły, posiadających jednocześnie ukończony kurs biblioteczny. Biblioteki są wyposażone w multimedia, dostęp do internetu i w miejsca, gdzie dzieci mogą swobodnie przebywać i korzystać z księgozbiorów. Wszystkie szkolne biblioteki posiadają oprogramowanie LITERA, a katalog biblioteczny jest dostępny online. Bibliotekarze otrzymują na dany rok budżet i sami decydują o zakupie księgozbioru, często jednak kontaktują się w tym zakresie z pozostałymi nauczycielami. Bibliotekarze kupują również podręczniki dla uczniów na dany rok szkolny. Dzieci otrzymują je za darmo i bezzwrotnie. Co roku każdy uczeń otrzymuje nowy komplet podręczników.

Biblioteki miejskie i naukowe

Austria należy do tych krajów europejskich, które nie posiadają ustawy bibliotecznej. Oznacza to, że nie ma podstaw prawnych do powoływania i utrzymywa-

Biblioteka szkolna w gimnazjum w Bad Reichenhall
Fot. autor

nia bibliotek publicznych, a tym samym do określenia standardów dotyczących wyposażenia, jak i wymagań co do zatrudniania pracowników. Pracę placówek bibliotecznych regulują przepisy dotyczące różnych pokrewnych dziedzin, w tym m.in.: ustawa budżetowa, prawo pracy, prawo autorskie, prawo ochrony własności intelektualnej czy ustawa medialna.

Brak przepisów prawnych przyczynia się do powstawania dużych różnic w standardzie pracy bibliotek w dużych i średnich miastach oraz na prowincji. Finansowanie bibliotek publicznych zależy od władz i społeczności lokalnych i to one decydują, czy chcą mieć biblioteki i na jakim poziomie.

Ponad 36% bibliotek publicznych jest utrzymywanych przez lokalną społeczność (finansowanych z budżetów miast lub gmin), 22% przez Kościół, a 7,8% przez związki zawodowe. Pośród bibliotekarzy bibliotek publicznych ponad 78% stanowią wolontariusze.

Organizacje bibliotek austriackich

Obecnie w Austrii funkcjonują dwie organizacje skupiające biblioteki. Są to:

- *Büchereiverband Österreichs (BVO)* – organizacja obejmująca biblioteki publiczne, w skład których wchodzi biblioteki miejskie, szkolne, kościelne i zakładowe;
- *Die Österreichische Bibliothekenverbund und Service GmbH (OBV SG)* – organizacja obejmująca biblioteki naukowe, w skład których wchodzi: Biblioteka Narodowa Austrii, biblioteki uniwersyteckie, biblioteki landów, urzędów, sądów, biblioteki muzeów i archiwów oraz instytutów badawczych.

Büchereiverband Österreichs (BVO)

Büchereiverband Österreichs (BVO) jest organizacją zrzeszającą biblioteki publiczne Austrii. Reprezentuje ona interesy tych bibliotek i oferuje usługi w zakresie doradztwa oraz informacji dla wszystkich jej członków. Do BVO może należeć każda biblioteka publiczna, jak również biblioteka kościelna, prowadzona przez kościół katolicki czy biblioteki należące do Federacji Związków Zawodowych (*ÖGB-Büchereiservice*). Do BVO należy również wiele bibliotek specjalnych, takich jak: biblioteki w więzieniach, szpitalach, prywatne biblioteki domowe oraz bardzo dużo bibliotek szkolnych.

Biblioteki należące do BVO są prowadzone zarówno przez bibliotekarzy wykwalifikowanych, jak i pracowników zatrudnionych w charakterze wolontariuszy. Dzięki pracy tych ostatnich, organizacja jest w stanie stworzyć bardzo gęstą sieć bibliotek publicznych działających w dużych i małych miejscowościach, dając tym samym lokalnym społecznościom

możliwość dostępu do książki i informacji. Główne zadania BVO to lobbing na rzecz bibliotek publicznych, ich finansowanie, zbieranie danych statystycznych oraz organizowanie i realizowanie szkoleń dla bibliotekarzy. Stowarzyszenie przygotowuje materiały edukacyjne dotyczące działalności bibliotek i świadczy usługi doradcze bibliotekom publicznym i szkolnym. Istotną częścią działalności BVO jest zarządzanie siecią komputerową bibliotek publicznych, jak również dostarczanie oprogramowania bibliotecznego. Organizacja BVO reprezentuje austriackie biblioteki publiczne na forum krajowym i międzynarodowym. Do organizacji BVO w 2010 r. należało 2077 bibliotek, głównie były to biblioteki publiczne i szkolne. Łącznie w bibliotekach należących do BVO było dostępnych ponad 13 mln wol./j. zbiorów bibliotecznych. Prawie 14% mieszkańców Austrii jest zapisanych do bibliotek należących do BVO. W 2010 r. biblioteki te odnotowały ponad 10 mln odwiedzin. Wypożyczono ponad 21,5 mln wol./j. materiałów bibliotecznych.

Die Österreichische Bibliothekenverbund und Service GmbH

Drugą organizacją skupiającą biblioteki austriackie jest Austriacki Związek Bibliotek i Usług (niem. *Die Österreichische Bibliothekenverbund und Service GmbH – OBV SG*). OBV SG obejmuje około 80 bibliotek z 65 instytucji akademickich, administracyjnych i naukowych w Austrii, tworząc największą sieć naukowych bibliotek w kraju. *Die Österreichische Bibliothekenverbund und Service GmbH* w swojej obecnej formie działa od 2002 r. Jest spółką ze 100% udziałem rządu federalnego. Zrzesza biblioteki naukowe i świadczy usługi na rzecz tych bibliotek. W OBV SG pracuje obecnie 27 osób, a do ich obowiązków należy: zarządzanie, koordynacja, planowanie i wsparcie techniczne dla podległych jednostek. Przejmują opiekę nad katalogami tych instytucji, które nie posiadają pracowników bibliotecznych, albo uczyczą swoich serwerów tym, którzy ich nie posiadają.

Zbiory stowarzyszonych w OBV SG bibliotek po raz pierwszy udostępniono online w 1988 r. poprzez ich lokalne systemy. Szybko jednak stwierdzono, że najwydajniejszą współpracą między centralą, a jednostkami lokalnymi będzie możliwa tylko w jednolitym systemie bibliotecznym. Dlatego też w 1999 r. wprowadzono system ALEPH 500, a w mniejszych jednostkach system ALPHINO. Pozwoliło to na stworzenie jednolitego systemu opracowywania i udostępniania opisów bibliograficznych tworzonych przez wszystkich członków organizacji. Obecnie *Die Österreichische Bibliothekenverbund und Service GmbH* w centralnym katalogu posiada ponad 8,3 mln opisów bibliograficznych. Jednolity system pozwala na dalszy rozwój usług poprzez tworzenie użytecz-

nych narzędzi, zapewniając poprawę pracy bibliotek, a także ułatwiających zarządzanie coraz powszechniejszymi mediami elektronicznymi, tj. wzbogacanie katalogu o spisy treści, pełne teksty, e-booki, e-czasopisma. *OBV SG*, to również główny koordynator zakupów e-mediów dla bibliotek. Obecnie prowadzone są prace nad wdrożeniem nowego zintegrowanego systemu Primo firmy Ex Libris, który umożliwi użytkownikom przeszukiwanie wszystkich zbiorów.

Nowe technologie informacyjne i komunikacyjne wpływają na wszystkie sfery życia – edukację, pracę i kulturę. Bibliotekarze Austrii dostrzegają ogromny potencjał tkwiący w bibliotekach. To biblioteki są jednym z podstawowych miejsc szerzenia kultury o dużym zasięgu oddziaływania. Prowadzone przez bibliotekarzy statystyki wskazują na ciągły wzrost korzystania z bibliotek. Ich wyniki można skutecznie wykorzystywać do podkreślenia znaczenia kultury czytania.

W dniu 21 czerwca 2002 r. w Wiedniu Zgromadzenie Ogólne Austriackiego Związku Bibliotek i Usług jednogłośnie przyjęło program rozwoju bibliotek. Jego realizacja sprawia, że biblioteki stają się nowoczesnymi miejscami nie tylko udostępniającymi najnowsze książki i opracowania, ale również pełniącymi rolę społecznych, nowoczesnych centrów kultury.

Budynek Biblioteki Miejskiej w Salzburgu

Fot. autor

Biblioteki Kraju Salzburskiego również w pełni realizują te założenia i tworzą dla swoich użytkowników nowoczesne miejsca dostępu do informacji i wiedzy, zarówno na poziomie szkolnym, czy publicznym. Stworzona sieć bibliotek naukowych w *OBV SG* i jednolitym systemie bibliotecznym to przykład godny naśladowania, a dla nas, polskich bibliotek naukowych niestety do pozazdroszczenia.

Beata Kopka jest pracownikiem Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej.

Sprawozdania i relacje

Książki obecne na Międzynarodowym Festiwalu Kryminału we Wrocławiu 22-27 listopada 2011 r.

Międzynarodowy Festiwal Kryminału to cykliczna impreza kulturalna. Do jego tradycji należą już spotkania z pisarzami i publicystami odbywające się we wrocławskiej Mediatece. Impreza wspierana jest przez Goethe-Institut.

Cykl spotkań, zorganizowanych w 2011 r., został zainaugurowany przez wykład Pawła Dunina-Wąsowicza. Ten dziennikarz – publicysta, krytyk, a przede wszystkim wydawca, mówił o niektórych wątkach detektywistycznych w polskich powieściach *science fiction*. Podkreślał, że mają one najczęściej tło polityczne. Wynika to z trudnej historii naszego kraju, narzucającej widzenie nawet w fantastyce kwestii samostanowienia jako najważniejszej w życiu każdego człowieka. Na potwierdzenie tej prawdy przytaczał

tytuły 20 książek, spośród których szerzej omawiał *I w następnym dniu* Marcina Lepianka. To pierwsza wydana po 1989 r. powieść, która w całości jest historią alternatywną. Omawiana była także powieść *Pieprzony los Katarzyniarza* Rafała Ziemkiewicza.

W trakcie MFK odbyło się prawie 20 spotkań głównie z pisarzami powieści kryminalnych. Szczególnie interesująca była obecność hiszpańskiej prozaiczki Alicji Gimenez-Bartlett, autorki ośmiu utworów, których głównymi bohaterami są inspektor Petra Delicado i komisarz Fermin Garzon.

Gościem festiwalu była także współczesna szwedzka pisarka, Maj Sjoewall, laureatka honorowej Nagrody Wielkiego Kalibru, przyznanej we Wrocławiu za najlepszą powieść kryminalną. Przez wiele lat tworzyła wspólnie z Perem Wahloo. Ich cykl powieści kryminalnych stał się popularny ze względu na głównego bohatera Martina Becka.

Niezwykle interesujące było spotkanie z pisarzem niemieckim, Janem Costinem Wagnerem, który jest autorem wielu powieści kryminalnych. Jego twórczość przybliżył felietonista i krytyk literacki Robert

Ostaszewski „Wagner pisze o stracie, ścieżkach życia, które niespodziewanie skręcają na manowce, kłęskach, które albo niszczą ludzi, albo dają im impuls do zmiany [...]. Wagner nie moralizuje, nie ocenia działań i wyborów swoich bohaterów. Pokazuje ich w momentach psychicznego i emocjonalnego rozchwiania”. Szczególnie interesujące powieści tego pisarza to: *Milczenie* i *Zima lwów*, których głównym bohaterem jest fiński komisarz Kimmo Joenta.

Na MFK był obecny Robert Makłowicz. Dzięki niemu czytelnicy mogli poznać kryminał od kuchni. Była to kulinarna wyprawa na Sycylię, gdzie mieszka detektyw Salvo Montalbano, bohater cyklu sycylijskich powieści kryminalnych Andrei Camillerego. R. Makłowicz w wywiadzie dla redakcji dodatku „Festiwal Kryminału” do „Gazety Wyborczej” powiedział: „Wolę opowiadania Andrei Camillerego od powieści Henninga Mankella i Stiego Larssona. Trudno mi nabrać zaufania do detektywa, który żywi się pizzą odgrzewaną w mikrofalówce”.

W MFK uczestniczyli także inni znakomici pisarze kryminału, m.in. Marcin Świetlicki (autor powieści *Dwanaście* i jeden z założycieli Stowarzyszenia Miłośników Kryminału i Powieści Sensacyjnej *Trup*

w *Szafie*), Tadeusz Cegielski (*Morderstwo w Alei Róż*), Mariusz Czubaj (współautor dwóch powieści w duecie z Markiem Krajewskim *Aleja samobójców* i *Róże cmentarne*), Ryszard Ćwirlej (*Ręczna robota*), Paweł Goźliński (*Jul*), Gaja Grzegorzewska (*Topielica*), Wiktor Hagen (*Granatowa krew*), Joanna Jodelka (*Polichromia, Grzechotka*), Adam Ubertowski (*Inspektor Van Graaf*), Marcin Wroński (*Officium Sacrum, Pies Pański*).

Spotkaniom czytelników z pisarzami i publicystami towarzyszyła wystawa powieści kryminalnych, zorganizowana przez Goethe-Institut.

W programie MFK znalazły się warsztaty dla młodych pisarzy oraz konferencja bibliotekarzy poświęcona kryminałom i sposobom ich promowania. Odbył się także cykl wykładów specjalistów z dziedziny kryminalistyki: medyków sądowych, antropologów i funkcjonariuszy policji.

Miejska Biblioteka we Wrocławiu zorganizowała ciekawy konkurs dla czytelników, który polegał na „wysłęczeniu”, skąd pochodziły cytaty zaczerpnięte z kryminałów i ogłoszone w miejscowej prasie, a odnoszące się do książek i bibliotek.

Józef Szocki

Prawo biblioteczne

Łączenie bibliotek publicznych z bibliotekami szkolnymi

W obecnym stanie prawnym nie ma prawnej możliwości dokonania połączenia biblioteki publicznej z biblioteką szkolną, czy pedagogiczną. Na takie też działania również nie pozwala uchwalona nowelizacja ustawy o bibliotekach – łączenie takie nadal jest niedopuszczalne.

W pytaniach dyrektorów bibliotek często przewija się zagadnienie oceny dopuszczalności podejmowanych działań przez organizatorów zmierzających do połączenia samorządowych bibliotek publicznych z bibliotekami szkolnymi lub pedagogicznymi. Niniejszy tekst dotyczy przede wszystkim zakazu łączenia bibliotek publicznych ze szkolnymi, jego ramy nie pozwalają na szersze omówienie zakresu dotyczącego bibliotek pedagogicznych.

Łączenie bibliotek w ustawie

Powyższe zagadnienie należy rozpatrywać przede wszystkim w oparciu o przepis art. 13 ust. 7 usta-

wy o bibliotekach, jednakże nie można abstrahować od innych przepisów tego aktu normatywnego, a w szczególności dotyczących obowiązku prowadzenia biblioteki publicznej przez jednostkę samorządu terytorialnego, relacji między organizatorem a biblioteką, obowiązkiem funkcjonowania bibliotek szkolnych i pedagogicznych, a także statusu prawnego poszczególnych bibliotek.

Argumenty wynikające z art. 13 ust. 7

Przepis art. 13 ust. 7 w obecnym brzmieniu stanowi: „Biblioteki publiczne nie mogą być łączone z innymi instytucjami kultury oraz z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi”. Regulacja ta została wprowadzona w 2001 r., jednakże na zakaz łączenia bibliotek publicznych z innymi podmiotami wynikający z istoty osobowości prawnej tych pierwszych wskazywano w piśmiennictwie przed dodaniem przytoczonego ustępu (np. A. Tyws: *Biblioteki publiczne w granicach prawa*, „Bibliotekarz” 2000 nr 7-8, s. 8-9). Problematykę łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury omówiłem w artykule *Dopuszczalność łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury* („Bibliotekarz” 2011

nr 3). Przepis tego artykułu wprost zakazuje również łączenia tych podmiotów z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi. Jest to zakaz bezwzględny, nie przewidujący żadnych wyjątków, innymi słowy ma on imperatywny charakter. Obecnie należy poddać analizie dopuszczalność łączenia bibliotek publicznych ze szkolnymi lub pedagogicznymi w świetle nowego brzmienia art. 13 nadanego nowelizacją ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z dnia 31 sierpnia 2011 r. (Dz. U. Nr 207, poz. 1230). Ustawa ta w powołanym przepisie dopuściła łączenie bibliotek stanowiąc: „Biblioteki publiczne mogą być z zastrzeżeniem art. 19 łączone z innymi instytucjami kultury, jeżeli połączenie nie spowoduje uszczerbku w wykonywaniu dotychczasowych zadań”.

W moim przekonaniu powyższą regulację należy traktować, jako wyjątkową, odstępstwo od zasady samodzielności bibliotek publicznych. Omówienie całości tego zagadnienia przekracza ramy niniejszego artykułu, który dotyczy tylko łączenia bibliotek publicznych ze szkolnymi lub pedagogicznymi.

Łączenie bibliotek po nowelizacji

W oparciu o wskazany przepis ustawy nowelizacyjnej można prezentować dwa stanowiska. Pierwsze uznające, że ustawodawca dozwolił na takie połączenia poprzez niezamieszczenie zakazu łączenia. Wskazywać można, iż brak zakazu łączenia tych bibliotek należy interpretować jako dopuszczalność takiego działania. Można argumentować, że gdyby intencją prawodawcy było utrzymanie rozłączności tych podmiotów utrzymałby zakaz, który obecnie jest wyrażony *expressis verbis*.

Przeciwny pogląd uznaje omawianą regulację za wyjątek od zasady, a wolą ustawodawcy jest jedynie dopuszczenie łączenia w kategorii instytucji kultury i to jeszcze pod określonymi warunkami. Jak już sygnalizowałam wyżej uważam drugie z prezentowanych stanowisk za zasadne.

Argumenty wynikające z wykładni systemowej ustawy

Zakaz łączenia bibliotek publicznych z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi wynika nie tylko z wykładni omawianego przepisu, ale i z wykładni systemowej ustawy o bibliotekach. Przede wszystkim nie można zasadnie twierdzić, iż wprowadzono generalne dozwoleństwo łączenia bibliotek z innymi podmiotami niezależnie od ich statusu prawnego. Z wykładni językowej wynika, że łączenie może dotyczyć wyłącznie instytucji kultury. Innymi słowy jednostek, które posiadają osobowość prawną i poddane są regulacji zawartej w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności

kulturalnej. Wydaje się, że twierdzenie to jest oczywiste, albowiem trudno zakładać, aby ustawodawca dopuszczał tworzenie podmiotu, do którego miałyby zastosowanie wyłączające się przepisy: ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (jako uzupełnienia ustawy o bibliotekach – art. 2) oraz ustawy o systemie oświaty. Uważam, że nie sposób łączyć stosować tych unormowań do jednego podmiotu. Zgodnie z podstawową zasadą wykładni prawa należy zakładać racjonalność prawodawcy, co między innymi oznacza założenie niekreowania bytów hybrydowych poddanych różnym unormowaniom (reżimom prawnym). A taka sytuacja zachodziłaby przy dopuszczeniu łączenia bibliotek publicznych ze szkolnymi lub pedagogicznymi.

Okoliczności uzasadniające to stanowisko można zgrupować w następujące kategorie wynikające ze: statusu, organizatora biblioteki, zakresu działalności, w tym jej użytkowników.

Odrębności bibliotek

Organizator biblioteki publicznej na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej w związku z art. 2 ustawy o bibliotekach obowiązany jest wpisać prowadzoną przez siebie bibliotekę do rejestru instytucji kultury. Z datą tego wpisu biblioteka uzyskuje osobowość prawną, tym samym staje się odrębnym od organizatora podmiotem praw i obowiązków. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 5 grudnia 2001 r., sygn. SA/Sz 734/01: „Instytucja kultury jako osoba prawna jest odrębnym w stosunku do gminy podmiotem prawa, z własnym majątkiem, środkami trwałymi, przychodami oraz kosztami, samodzielnie gospodarującą w ramach posiadanych środków”. Natomiast biblioteka szkolna nie jest jednostką samodzielną, jak wskazuje się w piśmiennictwie „jest integralną częścią szkoły (...)” (L. Biliński: *Prawne aspekty łączenia bibliotek szkolnych oraz pedagogicznych z publicznymi*, „Bibliotekarz” 1999 nr 10). W ustawie o bibliotekach ustawodawca bibliotekom szkolnym poświęcił jedynie art. 22 ust. 1, który stanowi „Biblioteki szkolne oraz biblioteki innych placówek systemu oświaty służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. W tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna”. Jak z powyższego wynika prawodawca zdefiniował bibliotekę szkolną poprzez wskazanie jej zadań. W orzecznictwie podkreśla się, że ustawa o bibliotekach tylko zawiera definicję częściową, którą należy uzupełnić o elementy określone w nieobowiązującym zarządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 czerwca 1992 r. w sprawie ramowego statutu szkół publicznych dla dzieci i mło-

dzieży (Dz. Urz. MEN nr 4, poz. 18 ze zm.). Tak też przyjmuje się w orzecznictwie sądownoadministracyjnym, np. w wyroku z dnia 28 kwietnia 2000 r. sygn. II SA/Wr 991/98 Naczelny Sąd Administracyjny wyjaśnił „W stosunku do bibliotek szkół publicznych dla dzieci i młodzieży należy budować definicję na podstawie art. 22 ustawy o bibliotekach oraz § 25 załącznika do cyt. Zarządzenia (wskazanego wyżej – dopisek J. C.). I tak, przez bibliotekę szkolną należy rozumieć: pracownię szkolną służącą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli; a także realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktyczno-wychowawczych szkoły, doskonaleniu warsztatu pracy nauczyciela, popularyzowaniu wiedzy pedagogicznej wśród rodziców oraz w miarę możliwości o regionie”. Z powyższego wynika w sposób oczywisty, iż zadania bibliotek szkolnych są specyficzne, odmienne w porównaniu do zadań określonych w art. 4 ustawy o bibliotekach. Tym samym zdecydowanie różne są zadania i funkcje bibliotek szkolnych w porównaniu z publicznymi. Konsekwencją tego jest również odmienny księgozbiór gromadzony przez te biblioteki. Co prawda powyższe nie determinuje całkowicie rozdziału między tymi bibliotekami, jednakże wskazuje na trudności w łączeniu tychże placówek.

Wskazać należy na zdecydowanie różne kwalifikacje wymagane od pracowników tychże bibliotek. Do powyższych dodać jeszcze należy odmiennosć celów stawianych tym bibliotekom. Na powyższe zwraca się uwagę w literaturze przedmiotu, np. T. Zarzębski wskazuje: „to nie cele działania bibliotek, ale <<względny oszczędnościowe>> leżą u podstaw tego eksperymentu, z oczywistą szkodą dla celów”. A dalej cytowany autor stwierdza: „każda z obu typów bibliotek ma własne i tylko sobie właściwe cele do spełnienia, że tworzenie takich hybryd nie służyłoby realizacji celów żadnej z nich” (T. Zarzębski: *Biblioteki publiczno-szkolne*, „Bibliotekarz” 2000 nr 2, s 15 i 16).

Jednakże wskazane przyczyny są bardziej natury merytoryczno-organizacyjnej aniżeli prawnej. Omawiając te ostatnie wymienić należy przede wszystkim odrębność statusów tychże bibliotek. Jak już wskazywałem wyżej biblioteka szkolna jest pracownią szkoły, stanowi niesamodzielną jej jednostkę. Natomiast każda biblioteka publiczna jest osobą prawną. Powyższy status samorządowej biblioteki publicznej wynika z faktu, iż biblioteki te są instytucjami kultury, do których mają zastosowanie przepisy ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Na mocy art. 14 ust. 1 tej ustawy w związku z art. 2 ustawy o bibliotekach biblioteka publiczna z chwilą wpisu do rejestru prowadzonego przez organizatora uzyskuje osobowość prawną. Uważam, że nie ma prawnej możliwości połączenia tych dwóch

typów bibliotek. Nie może bowiem dochodzić do takiej sytuacji, w której część biblioteki będzie instytucją kultury (i funkcjonuje jako osoba prawna), natomiast druga będzie pracownią innej jednostki – szkoły. W wyniku takiego połączenia doszłoby do „wchłonięcia” biblioteki szkolnej przez bibliotekę publiczną. Jednakże w takim przypadku biblioteka szkolna przestałaby być szkolną (innymi słowy przestałaby być szkolną), a stałaby się filią/oddziałem biblioteki publicznej. Uważam, że nie ma prawnej możliwości połączenia tychże bibliotek przy zachowaniu charakteru/statusu pracowni szkolnej przez łączoną bibliotekę szkolną.

Odmienność organizatorów

Kolejnym argumentem przeciwko przyjmowaniu dopuszczalności takiego połączenia są różni organizatorzy dla tych bibliotek. Organizatorami bibliotek publicznych są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego, a więc gmina, powiat i województwo (art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy o bibliotekach). Z kolei – jak wcześniej podkreślałem – biblioteka szkolna jest pracownią szkoły, implikuje to twierdzenie, że jej organizatorem jest właśnie ta szkoła, a nie organ prowadzący szkołę, którym też z reguły jest jednostka samorządu terytorialnego. Bez znaczenia prawnego w tym przypadku pozostaje fakt braku osobowości prawnej szkoły. Zauważyć trzeba, że ustawa o bibliotekach w art. 8 ust. 3 pkt 3 dopuszcza prowadzenie biblioteki przez jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Nie można twierdzić, iż w przypadku np. gminnej biblioteki publicznej i publicznej szkoły podstawowej czy gimnazjum zachodzi tożsamość organizatora tych bibliotek. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że organizatorem biblioteki szkolnej jest szkoła, a nie organ prowadzący szkołę. Fakt, iż biblioteka szkolna stanowi pracownię szkoły, jej integralną część, nie prowadzi do wniosku, że jej organizatorem jest organ prowadzący szkołę. Nie ma podstaw do twierdzenia, że w takim przypadku zachodzi zbieg (kumulacja) w jednym podmiocie uprawnień organu prowadzącego (dla szkoły) i organizatora (dla biblioteki szkolnej). Takie stanowisko nie dość, iż byłoby niedopuszczalnym uproszczeniem, to nadto całkowicie pomijałoby fakt możliwości prowadzenia niesamodzielną biblioteki przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Nadto podkreślić należy, że ani biblioteka publiczna, w skład której wchodziłby „filia/oddział szkolny”, ani hybrydowa biblioteka szkolno-publiczna nie wchodzi w skład systemu oświaty. Powyższe twierdzenie w sposób jednoznaczny wynika z zamkniętego katalogu placówek tworzących ten system. Art. 2 ustawy z dnia 7 września w sposób enumeratywny (wyczerpujący, zamknięty) wylicza jednostki wcho-

dzące w skład systemu oświaty. Co prawda wchodzi do niego biblioteki pedagogiczne (pkt 10) oraz biblioteki szkolne, jednakże jako jednostki organizacyjne szkół (pkt 2). Tym samym system ten nie obejmuje innych bibliotek.

Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że zarówno na szkołę, jak i na jednostkę samorządu terytorialnego został nałożony obowiązek prowadzenia biblioteki. I tak zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach w każdej szkole jest prowadzona biblioteka szkolna. Natomiast w przepisach art. 18 ust. 2-3 tej ustawy wprowadzono obowiązek dla każdej jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiatu, województwa) prowadzenia biblioteki publicznej. Podkreślenia wymaga fakt, iż przepisy te stanowią o konieczności prowadzenia różnych kategorii bibliotek: szkolnych i publicznych samo-

ządowych. Powyższe obowiązki są odrębne, od siebie całkowicie niezależne. Uważam, iż nie można ich wykonać prowadząc jedną publiczno-szkolną bibliotekę.

Podsumowanie

Reasumując w obecnym stanie prawnym nie jest dopuszczalne łączenie bibliotek szkolnych z publicznymi bibliotekami i pedagogicznymi. Łączenie tychże placówek jest sprzeczne z ich specyfiką, ustawową samodzielnością bibliotek publicznych, które nie wchodzi w skład systemu oświaty, a także stanowi rażące naruszenie wyżej wskazanych przepisów ustawy o bibliotekach.

Jan Ciechorski

Przegląd piśmiennictwa

Czytanie, czytelnictwo, czytelnik / pod red. Anny Żbikowskiej-Migoń ; przy współudz. Agnieszki Łusznak. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011. – 444 s. : il. ; 24 cm. – (Książka, Dokument, Informacja : publikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa)

Nowa propozycja Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego jest swoistym głosem w dyskusji o powszechnym kryzysie czytelnictwa. Obszerny tom pod redakcją A. Żbikowskiej-Migoń zawiera opracowania, które z różnych perspektyw i w różnym stopniu szczegółowości prezentują zjawiska czytelnictwa (...). Materiał podzielono na cztery podstawowe działy.

Publikację otwiera dział *Teoria i metodologia. Warsztat naukowy badacza czytelnictwa* z artykułem J. Kosteckiego, poświęconym rozważaniom o charakterze teoretycznym, w szczególności czytelnictwu, jako przedmiotowi badań, problemom terminologii oraz metodom i technikom badawczym. Czytelnika, jako kategorię bibliologiczną, postrzeganego jako *twórcę i konsumenta repertuarów czytelnictwa, realizowanych w określonych celach i w różnorodnych sytuacjach społeczno-kulturowych* przedstawia artykuł I. Sochy (*Czytelnik w polskiej myśli bibliologicznej*). Ponieważ *prace badaczy czytelnictwa są zwykle w mniejszym lub większym stopniu interdyscyplinarne* O. Dawidowicz-Chymkowska przygląda się im od strony psychologii (*Czytelnik w oczach psychologów – kierunki współczesnych badań czytelnictwa*). Zja-

wisko oralności jest tematem opracowania M. Radowskiej-Lisak (*„Czytanie słuchem”: o specyfice odbioru tekstów z pogranicza literatury i oralności (na przykładzie prozy Adolfa Dygasińskiego)*), zaś metody typologizacji czytelników podejmuje R. Aleksandrowicz w artykule *„Kto czyta książki, żyje podwójnie”: studium przypadku jako przykład metody jakościowej w tworzeniu biografii lekturowych*. Dział zamyka opracowanie A. Dymmel *Źródła do dziejów czytelnictwa w Polsce w XIX wieku ze szczegółową analizą różnorodnych typów dokumentacji*.

Następny dział (*Czytelnicy i ich kategorie*) stanowi interesujący przegląd różnych kategorii odbiorców lektury, w tym młodzieży szkolnej (w artykule E. Jabłońskiej-Stefanowicz *Lektury we fragmentach jako przykład czytania defensywnego* i Z. Zasackiej *Nastoletni czytelnicy – wspólnota symboliczna i społeczne dystanse*) i czytelników niepełnosprawnych (M. Czerwińska *Od Braille’a do DAISY – o czytaniu i czytelnictwie osób z niepełnosprawnością wzroku*; B. Woźniczka-Paruzel *Mieszkańcy świata ciszego jako czytelnicy (stereotypy a praktyki czytelnictwa osób głuchych)*). W dziale znajdujemy też omówienie dominujących narracji czytelnictwa K. Wolff (*Współ-*

czesny czytelnik – między mediatyzacją a indywidualizacją) oraz obszerne prezentacje zagranicznych doświadczeń i form upowszechniania czytelnictwa na przykładzie Stanów Zjednoczonych (A. Has-Tokarz *O korzyściach płynących z głośnego czytania dzieciom w epoce mass mediów*) i Szwecji (A. Erlandsson *Sztuka zainteresowania czytaniem – wybrane przykłady projektów czytelniczych w Szwecji*).

Opracowania w dziale następnym (*Spojrzenie w przeszłość*) dają ciekawy wgląd w kształtowanie się odbioru lektury na przestrzeni wieków. I tak poznajemy czytelników w starożytnej Grecji (A. Drózdź), Wenecji czasów Petrarci (J. Pietrzak-Thebault) oraz w Finlandii okresu Reformacji (T. Laine). Czytelnictwo w Polsce zaprezentowane zostało w bardzo szerokiej panoramie – od czasów staropolskich (M. Janik), poprzez XVIII-wieczne Leszno (K. Szymańska), XIX-wieczną Galicję (A. Gruca), okres międzywojenny (J. Dzieniakowska, A. Nosek) do czasów współczesnych (M. Korczyńska-Derkacz, B. Staniów). Kobiętom czytelniczkę interesująco sportretowała A. Paja (*Czytelniczki (z) dwóch światów*).

Z materiałem działu trzeciego doskonale korespondują opracowania zawarte w ostatnim dziale publikacji (*Świadectwa lektury*), zapoczątkowanym art. I. Wienciek (*Wydarte, zamazane, zaszyte – cenzura w bibliotekach klasztornych*). Autorzy kolejnych artykułów zabierają nas w świat lektur dzieciństwa (R. Waksmund *Historia dzieciństwa –*

historia czytania w świetle prozy wspomnieniowej i pamiętnikarskiej), księgozbiorów prywatnych (B. Koredczuk *Biblioteki prywatne jako świadectwo kultury czytelniczej prawników w Królestwie Polskim w świetle zachowanych katalogów i dokumentów autobiograficznych*) i czytelników polskiej inteligencji (A. Zdanowicz *Lektury inteligencji w II Rzeczypospolitej na podstawie materiałów pamiętnikarskich*). W dziale także bogato ilustrowane opracowanie M. Komzy *Książka jako atrybut w portrecie fotograficznym* prezentujące przykłady portretów, w których książka stanowi mniej lub bardziej wyeksponowany rekwizyt.

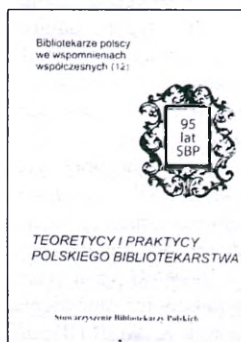
Omawiany tom wieńczy indeks osobowy.

Prezentowana publikacja jest pozycją aktualną, cenną i potrzebną. Jej zaletą jest niezwykłe bogactwo i różnorodność zgromadzonego materiału, autorstwa osób będących niekwestionowanymi autorytetami w dziedzinie czytelnictwa. Ten swoisty wielogłos, zawarty w tomie, prezentuje zagadnienie lektury z różnych punktów widzenia i perspektyw czasowych. Pozwala mieć nadzieję, że mimo ogłaszanego kryzysu, czytelnictwo pozostanie, jak twierdzi jedna z autorek publikacji *uznawaną przez stulecia wartością fundamentalną, niezbędną do prawidłowego i pełnego rozwoju człowieka*.

Danuta Urbańska

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Teoretycy i praktycy polskiego bibliotekarstwa / [red. tomu Maria Lenartowicz przy współpr. Barbary Drewniewskiej-Idziak, Elżbiety Dudzińskiej, Joanny Popłońskiej ; Zespół Historyczno-Pamiętnikarski Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich]. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012. – 233, [1] s. : il. – (Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych ; 12).

Kolejny tom z serii redagowanej przez Zespół Historyczno-Pamiętnikarski Oddziału Warszawskiego SBP zawiera dwadzieścia sześć biogramów. Są to sylwetki osób szczególnie zasłużonych dla bibliotekarstwa polskiego spisane przez ich współpracowników oraz przyjaciół i uzupełnione o wspomnienia przybliżające czas i miejsca, w których żyli i działali. W tomiku znajdują się życiorysy bibliotekarzy, którzy swą działalność realizowali w Warszawie, Łodzi, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie, Lublinie, Toruniu i Wrocławiu. Wśród nich można odszukać biografie Jadwigi Andrzejewskiej, Haliny Chamerskiej, Marii Dembowskiej, Andrzeja Kempy, Stanisława Kondka, Anny Puciatowej, Krystyny Ramlau-Klekowskiej, Andrzeja Wyczańskiego.

Żukowska, Aldona. Audiobooki w bibliotece / Aldona Żukowska. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012. – 90 s. : il. – (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza ; nr 14).

Tematem omawianego poradnika jest ta postać książki, po którą coraz częściej sięgają użytkownicy bibliotek.

Rozdział pierwszy publikacji zawiera rys rozwoju formy dźwiękowej książki w kraju i na świecie. Kolejne dwa zawierają przegląd różnych możliwości zapisów dźwięku, od mechanicznego po cyfrowy oraz typologię audiobooków ze względu na grupę odbiorców, osobę lektora jak również sposób realizacji zadań. Następna część dotyczy produkcji wydawniczej oraz dystrybucji książek mówionych. Dalszy fragment publikacji jest poświęcony udostępnianiu w bibliotekach, w tym Bibliotece Narodowej, Bibliotece Polskiego Związku Niewidomych, akademickich, publicznych, a także szkolnych i pedagogicznych. Końcowy rozdział zawiera treść wywiadów przeprowadzonych z Książnicą Beskidzkiej w Bielsku-Białej oraz Książnicą Pomorskiej w Szczecinie, w których gestii jest gromadzenie, opracowanie i udostępnianie audiobooków.

O tym, że coraz chętniej jest wykorzystywana książka mówiona, decyduje m.in. jej praktyczność. Umożliwia kontakt z literaturą w trakcie np. podróży, wykonywania innych czynności, ale również czytelnikom z dysfunkcją wzroku, dysleksją, wspomaga rozwijanie wyobraźni.

Tekst uzupełniają bibliografia, indeks przedmiotowy i wykazy symboli oraz ilustracji.

Howorka, Bolesław. Prawo autorskie w pracy bibliotekarza / Bolesław Howorka; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012. – 375, [1] s. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 131).

Autor, w prezentowanej książce, omawia tematykę prawa autorskiego, z którym bibliotekarze mają do czynienia na co dzień. Ukazuje ograniczenia prawne oraz wskazuje przykłady rozwiązań w praktyce. W problematykę tytułową autor wprowadza czytelników poprzez genezę prawa autorskiego i analizę przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Następnie przechodzi do szczegółowych zagadnień poszczególnych artykułów prawnych dotyczących m.in. twórczości bibliotekarzy i przepisów o kosztach uzyskania przychodów, utworu, i twórcy, osobistych i majątkowych praw autorskich. Przybliża zagadnienia ochrony praw autorskich oraz wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji, praw pokrewnych jak również innych ustaw związanych z prawem autorskim. Część zasadniczą uzupełniają wykaz piśmiennictwa, załączniki oraz skorowidz. Załączniki zawierają teksty: Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Aktu Paryskiego Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, Dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady.

Szczegóły na www.sbp.pl

Marzena Przybysz

SYGNAŁY O NOWYCH PUBLIKACJACH

Sieradzan, Wiesław. Bernhard Schmid (1872-1947) : księgozbiór prywatny ostatniego niemieckiego konserwatora zamku w Malborku : próba rekonstrukcji / Wiesław Sieradzan; Muzeum Zamkowe w Malborku. – Malbork : Muzeum Zamkowe, 2011. – 128 s. : il.

Impulsem do wydania książki stały się prace prowadzone przez autora nad opracowaniem atlasu historycznego miasta Malborka w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja

Kopernika w Toruniu, podczas których Wiesław Sieradzan natrafił na książki z prywatnej biblioteki Bernharda Schmidta dotyczące historii Prus, zakonu krzyżackiego oraz historii sztuki i kartografii.

Celem niniejszej publikacji jest ustalenie ilości książek posiadanych przez konserwatora oraz ich charakterystyka.

Monografia składa się z tekstu biograficznego, którego podstawę stanowi literatura i materiały źródłowe prezentujące sylwetkę i zainteresowania niemieckiego konserwatora zabytków Bernharda Schmida urodzonego w 1872 r. w Bernburgu nad Solawą w Saksonii-Anhalt, który od 1921 r. zajmował stanowisko kicownika zamku krzyżackiego

w Malborku. Ponadto charakteryzuje księgozbiór składający się z luźnej korespondencji, książek, gazet, fotografii oraz planów miast pruskich znajdujących się w posiadaniu konserwatora do 1945 r., jak również późniejsze losy prywatnej biblioteki.

Dopełnieniem publikacji jest aneks źródłowy: *Fragment wykazu przedmiotów będących w posiadaniu Bernharda Schmida w 1990 r.*, bibliografia oraz spis ilustracji.

Żłobiński, Mirosław. 60 lat Biblioteki Pedagogicznej w Górze / Mirosław Żłobiński. – Góra: Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego : Biblioteka Pedagogiczna, 2011. – 146 s. : il.

Publikacja autorstwa Mirosława Żłobińskiego wydana została z okazji sześćdziesiątej rocznicy utworzenia Biblioteki Pedagogicznej w Górze w województwie śląskim.

Monografia prezentuje historię księżnicy pedagogicznej od momentu powołania 15 stycznia 1951 r., decyzją Ministerstwa Oświaty do dnia dzisiejszego, zmiany personalne i lokalowe oraz rozwój księgozbioru i czytelnictwa.

Kolejne teksty omawiają cele i zadania biblioteki pedagogicznej, do których należą udostępnianie zbiorów nauczycielom, uczniom szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich, studentom szkół wyższych oraz innym osobom podnoszącym kwalifikacje zawodowe. Prezentują warsztat informacyjny składający

się z katalogów oraz kartotek zagadnieniowych oraz współpracę biblioteki ze środowiskiem lokalnym.

W dalszej części znalazły się wspomnienia o nieżyjących nauczycielach i bibliotekarzach Bogdanie Kosmulkim, Ryszardzie Kucharskim oraz Zofii Stepan, związanych z Biblioteką Pedagogiczną w Górze.

Uzupełnieniem publikacji jest bogaty materiał fotograficzny dokumentujący historię placówki. Wykaz pracowników Biblioteki Pedagogicznej w Górze za lata 1951-2010, spisy zaprenumerowanych czasopism w roku 1962, 1975, 1989, 1992, 1998, 2001, oraz 2010, których celem jest zobrazowanie zmian zachodzących w polityce gromadzenia materiałów bibliotecznych oraz zwrócenie uwagi na dynamiczny rozwój placówki.

Makowska, Aneta. Źródła do dziejów języka polskiego w rękopiśmiennych zbiorach Jasnej Góry / Aneta Makowska, Grzegorz Majkowski. – Warszawa; Opole : Wydawnictwo Cywilizacji Miłości, 2011. – 129 s. : il.

Wydana publikacja ma na celu przedstawienie zebranych informacji na temat źródeł rękopiśmiennych zgromadzonych w Bibliotece na Jasnej Górze dotyczących początków kształtowania się języka polskiego.

Dla zobrazowania zagadnień jasnogórskich rękopiśmiennych zabytków językowych autorzy przedstawili tło historyczne i zjawiska epoki średniowiecza, dominację środowisk zakonnych w sferze wiedzy i kultury a także piśmienności tego okresu.

Pierwsza część omawia początki działalności w XV w. paulinów na Jasnej Górze, funkcjonujące skryptorium, w którym powstawały rękopiśmienne książki łacińskie, łacińsko-polskie czy dokumenty Konwentu Jasnogórskiego oraz osoby skrybów, a wśród nich pierwszego znanego z imienia i nazwiska Mikołaja Thosta. Prezentuje historię powstania biblioteki i księgozbioru jasnogórskiego, o którym pierwsze wzmianki pochodzą z końca XVI w.

Kolejną najbardziej obszerną część książki skrupiona jest wokół tematu źródeł do dziejów języka

polskiego znajdujących się w bibliotece klasztornej w Częstochowie. Omawia rękopisy jasnogórskie spiswane w języku łacińskim, w których spotykamy polskie glosa marginalne i interlinearne stanowiące zabytek języka polskiego, pieśni religijne zapisywane średniowieczną polszczyzną, a wśród nich czwarty odpis pieśni *Bogurodzica* tzw. rękopis jasnogórski. Prezentuje dodatki do kazań łacińskich w języku narodowym, przede wszystkim modlitwy codzienne, dekalog i spowiedź powszechną, które służyły do nauczania katechetycznego wiernych. Ponadto zapiski ulotne takie jak wprowadzenia do tekstów łacińskich, przysłowia czy kolofony. Scharakteryzowano dłuższe teksty rękopiśmienne w języku polskim powstałe w XVI w. kazania, żywoty świętych i teksty prozaiczne oraz rękopisy z XVIII i XIX w.

Dopełnieniem pracy jest bogaty aparat naukowy, do którego należą: wykaz źródeł, bibliografia, indeks rzeczowy, słownik pojęć oraz aneksy.

Violetta Pomianowska

Z żałobnej karty

Józefa Teresa Bienkowska

(24.08.1930 – 14.01.2011)

W dniu 14 stycznia 2011 r., po krótkiej, lecz ciężkiej chorobie zmarła w Krakowie zasłużona dla rozwoju czytelnictwa i informacji Teresa Bienkowska, starszy kustosz Miejskiej (obecnie Wojewódzkiej) Biblioteki Publicznej w Krakowie. Bibliotekarka z wyboru, zamilowania i wykształcenia, zawodowi temu poświęciła 44 lata swego życia.

Urodziła się w Warszawie 24 sierpnia 1930 r. w rodzinie rzemieślniczej. Matka Władysława umarła w 1935 r. Otoczona opieką ojca Józefa, w latach 1936-1943 uczęszczała do szkoły podstawowej. W niecały rok po jej ukończeniu straciła ojca i młodszego brata, którzy zginęli podczas powstania warszawskiego. Sama poważnie ranna znalazła się w szpitalu. We wrześniu 1944 r. szpital wraz z pacjentami (głównie dziećmi) został przez hitlerowców przewieziony wagonami do Krakowa. Po długo trwającym leczeniu, bezdomna sierota (dom na Żoliborzu był zrównany z ziemią) została umieszczona w Bursie na ul. Skarbowej.

Po zakończeniu wojny postanowiła zostać w Krakowie i podjąć naukę w Państwowym Gimnazjum Spółdzielczym, które ukończyła w 1949 r. Nie był to jednak profil zawodowy odpowiadający Jej zainteresowaniom. We wrześniu 1949 r. zapisała się do Państwowego Liceum Bibliotekarskiego, które ukończyła po dwóch latach, zdając egzamin dojrzałości (1951).

Idąc śladem swojej wychowawczynie i opiekunkin z Bursy – pani Zdzisławy Vogel, absolwentka liceum bibliotekarskiego zgłosiła swoją ofertę pracy

w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Krakowie. Została zatrudniona od 15 czerwca 1951 r. w referacie inwentarza bibliotecznego. Od 1 stycznia 1953 r. przejęła funkcję kierowniczkę tej komórki organizacyjnej.

Obowiązki te widocznie nie satysfakcjonowały potencjalnej „bibliografki”, bo w grudniu 1957 r. poprosiła o zwolnienie Jej z pełnionej funkcji i przeniesienie do nowo organizowanego Działu Informacyjno-Bibliograficznego. Prośba została uwzględniona i z dniem 1 stycznia 1958 r. Teresa Bienkowska objęła funkcję bibliografa w wybranym dziale. Przepracowała w nim ponad 38 lat (w tym 3 lata po przejściu na emeryturę w 1993 r. w niepełnym wymiarze godzin).

Podstawowy zakres Jej obowiązków sprowadzał się do starań o pozyskanie i opracowanie zbiorów informacyjnych, sprawowaniu opieki nad czytelnią bibliograficzną, wzbogacanie „warsztatu informacyjnego” o kartoteki zagadnieniowe oraz życzliwe przewodnictwo użytkownikom po zawiłościach źródeł informacji. Świadomość wielostronności wymagań od sprawujących tę funkcję skłoniła Teresę Bienkowską do uczestnictwa w Korespondencyjnym Kursie Bibliograficznym (1961) oraz odbycia studiów z zakresu filologii polskiej przy Wydziale Filologiczno-Historycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (lata 1961/1962–1963/1964). Egzamin magisterski zdała 26 czerwca 1965 r.

Dużym wkładem Teresy Bienkowskiej w dorobek publicystyczno-popularyzatorski instytucji o uprawnieniach naukowych był Jej współdziałanie w organizowaniu wystaw oraz w gromadzeniu i przygotowywaniu do wydania materiałów bibliograficznych.

W pierwszym zakresie jest wymieniana jako współorganizatorka ponad 100 wystaw okolicznościowych, problemowych lub monograficznych, w tym dwóch w zagranicznych bibliotekach partnerskich: w Lipsku i w Pradze.

Do wielu z nich opracowywała scenariusze, przewodniki lub zestawy prezentowanych materiałów jako inspirację i pomoc metodyczno-materiałową w działalności popularyzatorskiej bibliotek filialnych.

Materiały te były też prezentowane w formie publikacji, głównie w „Biuletynie Informacyjno-Instrukcyjnym Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie” (którego była współredaktorką w latach 1953-1960), rzadziej w „Poradniku Bibliotekarza”, „Bibliotekarzu”.

Poważny wkład pracy włożyła T. Bienkowska w dorobek edytorski biblioteki w latach siedemdzie-

siątych, osiemdziesiątych i w początkach lat dziewięćdziesiątych związany z opracowaniem i wydaniem „Księżek o Krakowie”, 7 roczników „Bibliografii Krakowa”, Bibliografii „Cracoviana”, Bibliografii podmiotowej pisarzy tłumaczy krakowskich, w kolejnych wydaniach „Kronik Krakowa”.

W początkach lat siedemdziesiątych brała też czynny udział w analizie systemowej bibliotek publicznych w Krakowie i ówczesnym Województwie Miejskim Krakowskim oraz w opracowaniu wstępnej koncepcji automatyzacji systemu bibliotecznego miasta i regionu pod nazwą „Krakus”.

Obejmując kierownictwo działu (od maja 1980 r.) przekazała część dotychczasowych obowiązków pracownikom powołanych wcześniej komórek (obok Czytelni Bibliograficznej powstały: Oddział Informacyjny, Pracownia Regionalna oraz Oddział Dokumentów Życia Społecznego „Cracoviana”). Skoncentrowała się na kierowaniu działaniami przystosowywanymi do roli Centrum Informacyjnego miasta Krakowa i Regionu.

Wspomagała działalność metodyczno-instrukcyjną biblioteki lekcjami przysposobienia informacyjnego, opieką nad praktykami zawodowymi uczestników kursów bibliotekarskich, studentów bibliotekoznawstwa oraz indywidualnych hospitantów działu z kraju i z zagranicy.

Uczestniczyła aktywnie w organizacji wystaw i ich popularyzacji, a także w przygotowaniu kolejnych wydawnictw bibliograficznych.

Zaangażowanie w życie społeczne macierzystej instytucji i podległych jej placówek potwierdziła przynależnością do Związku Zawodowego Pracowników Państwowych (od 1951 r.), potem Pracowników Kultury i Sztuki oraz NSZZ „Solidarność” (od 1981 r.). Do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich należała już od 1951 r.

W uznaniu zasług wyróżniona: Odznaką Zasłużony Działacz Kultury (1966), Odznaką za Pracę Społeczną dla m. Krakowa (1975), Złotym Krzyżem Zasługi (1979), Nagrodą Miasta Krakowa (1985), Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski (1986), Nagrodą Funduszu Rozwoju Literatury (1989).

W styczniu 2012 r. minęła pierwsza rocznica śmierci Teresy Bieńkowskiej. Pogrzeb Zmarłej odbył się 24 stycznia 2011 r. w Warszawie, gdzie spoczęła w rodzinnym grobowcu na Cmentarzu Bródnowskim.

W Krakowie pozostały materialne dowody czterdziestu czterech lat Jej służby czytelnictwu i informacji oraz żywa pamięć szlachetności Jej charakteru u przyjaciół, współpracowników i czytelników.

Józef Zajac

Z życia SBP

Posiedzenie Prezydium ZG SBP

W dn. 3.02 br. odbyło się posiedzenie Prezydium ZG SBP. Głównym tematem spotkania była realizacja *Strategii SBP na lata 2009-2021* – dokonania i plany. Przew. Elżbieta Stefańczyk przedstawiła realizację celów: projektu ustawy o bibliotekach; badań efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych; badań potrzeb pracowników bibliotek publicznych, pedagogicznych i naukowych w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz integracji zawodowej; budowy atrakcyjnego wizerunku SBP; zwiększenia świadomości prawnej członków SBP; promocji koncepcji zautomatyzowanego systemu wypożyczeń międzybibliotecznych; współpracy z uczelniami w zakresie kształcenia bibliotekarzy. Następnie Marzena Przybysz i Janusz Nowicki omówili projekt planu pracy ZG SBP na 2012 r. Zebrani uznali plan za bardzo bogaty, wymagający środków finansowych i potencjału ludzkiego do jego zrealizowania. Sytuację finansową SBP omówiła Anna

Grzecznowska. Uzyskano dodatni wynik finansowy, wzrosła sprzedaż książek i czasopism. Pozyskanie kilkunastu grantów wzmocniło potencjał Stowarzyszenia. Wspólne działania w zakresie ustalenia zasad akredytacji różnych form kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej omówiła Elżbieta Stefańczyk. Administrator centralny Łukasz Stochniał zaprezentował dane na temat bazy członków SBP. Ustalono, że do końca czerwca wprowadzone zostaną dane uzupełniające. Mówiono o wykorzystaniu bazy bibliotek oraz o katalogu bibliotek oferujących miejsca praktyk i staży. Zastanawiano się nad szerszą promocją katalogu wśród bibliotekarzy i naukowców. Rozważano termin i miejsce obchodów jubileuszowych SBP. Zaplanowano główne obchody na październik. Towarzyszyć im będzie konferencja nt. edukacji informacyjnej (4-5.10. BUW). Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska poinformowała o opracowaniu wytycznych do sprawozdania merytorycznego i finansowego okręgów.

Zatwierdzono Regulamin Szczegółowy prac Komisji Nagrody Naukowej SBP im. Adama Łysakowskiego. Podjęto uchwałę o przyjęciu Manifestu IFLA o statystyce bibliotecznej do stosowania. Zaaprobowano rozwiązanie oddziału SBP w Iławie i założenie oddziału SBP w Bartoszycach. Nowym redaktorem naczelnym od nr 2 „Bibliotekarza” została Elżbieta Stefańczyk. Ogłoszono konkursy na Bibliotekarza Roku 2011 oraz na plakat promujący Tydzień Bibliotek 2012.

SBP w sprawie ACTA

SBP poparło stanowisko Koalicji Otwartej Edukacji, której jest członkiem, w sprawie ACTA. *Zdaniem organizacji wchodzących w skład KOED, Polska nie powinna ratyfikować ACTA bez przeprowadzenia wszelkich wątpliwości dotyczących możliwego ograniczenia praw podstawowych obywateli lub innowacyjności oraz konkurencyjności podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych. [...] Zarówno brak konsultacji, jak i zakres porozumienia ACTA stoi w sprzeczności z takimi podstawowymi dokumentami jak Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Podpisanie ACTA w praktyce uniemożliwi dyskusję zapowiadaną w podpisanym przez premiera Pakcie dla Kultury na temat rewizji praw własności intelektualnej, w tym szczególnie ważnego dla internetu prawa autorskiego.*

Stanowisko SBP w sprawie Public Lending Right

SBP wielokrotnie przedstawiało, że jest przeciwne obarczaniu indywidualnych użytkowników opłatami z tytułu Public Lending Right. Stanowisko stowarzyszenia, negatywnie odnosi się także do pomysłów obarczania bibliotek nowymi przepisami oraz uszczuplania ich budżetów poprzez nakładanie dodatkowych opłat. SBP apeluje do ministerstwa kultury o uregulowanie kwestii Public Lending Right i przyjęcie rozwiązania, które nie wpłynie szkodliwie na działania bibliotek i poziom czytelnictwa.

Opinia SBP w sprawie propozycji MNiSW dot. uchylenia art. 117 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

SBP jest przeciwne uchyleniu art. 117 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. *Uchylenie art. 117 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym pozostawia otwartą kwestię, kto i w jakim trybie określi wymagania dla tej grupy zawodowej bibliotekarzy. Konsekwencją uchylenia art. 117 będzie brak klarowności ścieżki awansu zawodowego biblioteka-*

rzy, co w dalszej perspektywie spowoduje obniżenie prestiżu zawodu bibliotekarza. Taka decyzja nie służy tworzeniu elit zawodu i pozostaje w sprzeczności ze staraniami podejmowanymi przez bibliotekarzy i biblioteki o umacnianie rangi tego zawodu w świadomości społecznej. Należy rozważyć, czy wykreślenie tego zapisu z ww. ustawy będzie skutkowało koniecznością zmian następujących zapisów: w ustawie o bibliotekach (Art. 29. ust. 1 i 2, w których określono, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach bibliotekarskich powinni posiadać kwalifikacje bibliotekarskie. Do pracowników tych należą pracownicy służby bibliotecznej: młodszy bibliotekarz, bibliotekarz, starszy bibliotekarz, kustosz i starszy kustosz, bibliotekarze dyplomowani: asystent, adiunkt, kustosz dyplomowany, starszy kustosz dyplomowany; w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 marca 1999 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania określonych stanowisk w bibliotekach oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji (Dz.U. z dnia 10 maja 1999 r.). Opinia została przekazana MKiDN.

Manifest IFLA o statystyce bibliotecznej

Na portalu SBP jest dostępny tekst Manifestu IFLA o statystyce bibliotecznej przetłumaczony na język polski z inicjatywy zespołu ZG SBP ds. badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych. Całość prac została wykonana przez członków SBP.

Dla bibliotekarzy akademickich

Nowy dział „Dla bibliotekarzy akademickich” został uruchomiony na portalu www.sbp.pl na początku br. W dziale znajdują się artykuły dedykowane, informacje o specjalistycznych konferencjach, materiały dotyczące bibliotekarza dyplomowanego. Kontakt: redakcja.portal@sbp.pl

List przewodniczącej SBP w sprawie bibliotek pedagogicznych

W lutym br. przew. SBP Elżbieta Stefańczyk wystosowała list do minister edukacji narodowej. Krystyny Szumilas w sprawie bibliotek pedagogicznych, w którym wskazuje na niepokoje w środowisku bibliotekarskim wynikające z braku konsultacji nad zmianami w Ustawie o Systemie Oświaty oraz projekcie nowego rozporządzenia dotyczącego bibliotek pedagogicznych. W liście Elżbieta Stefańczyk podkreśliła profesjonalizm i wysokie kwalifikacje kadry tych bibliotek oraz ich rolę i ogromny wkład w oświatę.

Spotkanie członków SBP z przedstawicielem Narodowego Instytutu Audiowizualnego

W dn. 9.02 br. odbyło się spotkanie przedstawicieli organizacji i związków twórczych oraz instytucji, które gromadzą, przechowują, zabezpieczają i upowszechniają zbiory dźwiękowe oraz audiowizualne z zastępcą dyrektora Narodowego Instytutu Audiowizualnego Jarosławem Czuba. Celem spotkania, było nakreślenie współpracy organizacji i instytucji z NInA. Podczas spotkania zostały omówione dokumenty prawne dotyczące Instytutu oraz jego cele, zadania i formy realizacji. Zebrani wypowiadali się na temat statusu i działalności NInA, podkreślając szerokie kompetencje. Szczególny niepokój zebranych wzbudziły plany NInA dotyczące digitalizacji zbiorów audiowizualnych z jednoczesnym przejściem praw do tych zbiorów. Jarosław Czuba wyjaśniał wątpliwości. Zadeklarował współpracę pomiędzy Instytutem, a reprezentowanymi na spotkaniu organizacjami i instytucjami.

Spotkanie Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury

W dn. 13.02 br. w MKiDN odbyło się drugie spotkanie Komitetu Społecznego do spraw Paktu dla Kultury z udziałem ministra Bogdana Zdrojewskiego, na którym przedstawiono stan prac nad programami wynikającymi z Paktu dla Kultury, w tym Narodowym Programem Rozwoju Czytelnictwa. W posiedzeniu uczestniczyła przew. SBP Elżbieta Stefańczyk.

Współpraca SBP z wydawnictwem Bajka

SBP podpisało porozumienie o współpracy z wydawnictwem Bajka mające na celu propagowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.

Stanowisko SBP w sprawie stosowania prawa autorskiego w bibliotekach i archiwach

W ub.r. IFLA, EIFL wraz z innymi organizacjami opracowały dokument Treaty Proposal on Copyright Limitations and Exceptions for Libraries and Archives. Do końca lutego br. trwały konsultacje wśród państw członków WIPO. SBP, Koalicja Otwartej Edukacji, EIFL przekazały do MKiDN wspólne stanowisko wyrażające pogląd środowiska bibliotekarskiego popierające projekt wprowadzenia wyjątków i ograniczeń w stosowaniu prawa autorskiego w bibliotekach i archiwach.

3. Warszawskie Targi Książki 2012

Rozpoczęły się przygotowania do 3 WTK. Tegoroczne odbędą się w dniach 10-13 maja 2012 r. w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie pod honorowym patronatem Prezydenta RP. SBP objęło patronatem WTK już po raz trzeci.

Mistrz Promocji Czytelnictwa 2011

Trwa nabór do czwartej edycji konkursu „Mistrz Promocji Czytelnictwa” na najbardziej aktywną bibliotekę promującą czytelnictwo w 2011 r. Konkurs ma na celu propagować najlepsze praktyki biblioteczne służące popularyzacji książki.

Interwencja SBP w sprawie OEIiZK w Warszawie

Przew. SBP Elżbieta Stefańczyk w piśmie do Marszałka Województwa Mazowieckiego, Adama Struzika wyraziła zaniepokojenie propozycją włączenia Ośrodka Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie do Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, który *od początku swego istnienia zawsze wspierał bibliotekarzy, szczególnie nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i bibliotek szkolnych, nie tylko przygotowując dla nich bardzo atrakcyjną ofertę edukacyjną, ale podejmując także inne działania edukacyjne.* Przew. SBP zwróciła się do marszałka z prośbą o ponowne rozważenie działań podjętych w stosunku do tej placówki.

Wizyta bibliotekarzy z Rumunii

W lutym grupa bibliotekarzy z Rumunii wizytowała biblioteki w Polsce. Celem wizyty było zapoznanie się z systemem wsparcia jakie otrzymują biblioteki ze strony bibliotek wojewódzkich i SBP, na czym polega współpraca z organizacjami pozarządowymi i jak są tworzone partnerstwa i koalicje na rzecz rozwoju bibliotek na szczeblu lokalnym i regionalnym, a także jakie kroki podejmuje FRSI w celu zapewnienia trwałości efektów PRB. W wizycie wzięło udział 16 koordynatorów regionalnych programu Biblionet i 2 przedstawicieli IREX. W dn. 21.02 br. grupa ta spotkała się także z przedstawicielami SBP – przew. Elżbietą Stefańczyk oraz sekretarzem generalnym Marzeną Przybyysz. Przewodnicząca SBP przedstawiła działalność Stowarzyszenia, misję i cele, a także plany strategiczne. Koledzy z Rumunii, z wielkim zainteresowaniem słuchali o działaniach podejmowanych przez Stowarzyszenie, pytali o wdrażanie portalu SBP, które uznali za udane przedsięwzięcie. Przedstawili działalność stowarzyszenia bibliotekarzy w Rumunii (Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România – www.anbpr.org.ro). Rozmawiano o pracy bibliotek publicznych w obu krajach.

Marzena Przybyysz

Więcej informacji na www.sbp.pl

▪ Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej – BABIN 2.0

Uruchomiony w lipcu 2011 r. nowy blog BABIN 2.0 (babin.bn.org.pl) to nowa wersja online redagowanej w Bibliotece Narodowej *Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej: piśmiennictwo zagraniczne*, ukazującej się od 1969 r. do końca 2010 r. kwartalnie, w formie drukowanej, jako samoistny dodatek do „Przeglądu Bibliotecznego” i będącej kontynuacją opracowywanego od 1955 r. w Instytucie Bibliograficznym, i ukazującego się w tym samym kwartalniku wydawnictwa pn. *Przegląd piśmiennictwa o książce* (w latach 1951-1954 ukazywał się maszynopis powielany).

Od początku swego istnienia bibliografia ta zapewniała bieżącą informację o zawartości zagranicznych czasopism bibliotecznych i księgowych, wpływających do Biblioteki Narodowej. Zawarte w niej „sprawozdania bibliograficzne” w postaci analiz i adnotacji miały przybliżać środowisku bibliotecznemu nowe problemy i zjawiska, w tym tematykę w Polsce mało znaną lub jeszcze nieznaną.

Blog BABIN 2.0 jest redagowany i opracowywany przez Zakład Dokumentacji Księgoznawczej Biblioteki Narodowej, we współpracy z autorami z Biblioteki Narodowej i jej byłymi pracownikami. Podobnie jak wcześniejsze formy tej bibliografii, prezentuje analizy dokumentacyjne i abstrakty wybranych artykułów z bieżących, zagranicznych czasopism naukowych z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, wpływających do Biblioteki Narodowej oraz dostępnych online.

Celem serwisu jest przedstawianie problematyki bibliotekarskiej w różnych aspektach i z różnych punktów widzenia oraz informowanie o treści najciekawszych i najlepiej charakteryzujących nowe kierunki badań publikacji pojawiających się w światowym piśmiennictwie fachowym, pochodzących z najważniejszych i najbardziej reprezentatywnych dla bibliotekoznawstwa i informacji naukowej tytułów (ok. 150 czasopism z ponad 20 krajów, w 6 językach).

W doborze materiałów do bibliografii uwzględnia się prace relacjonujące aktualne tendencje, metody i doświadczenia we współczesnym bibliotekarstwie światowym, dokumentacji i nauce o informacji oraz stan i postęp fachowej wiedzy bibliotekarskiej, bibliograficznej i bibliologicznej. Do BABIN-u typowane są również artykuły sygnalizujące kierunki zmian

w technologii, dotyczące mediów, publikacji elektronicznych, rynku książki, upowszechniania internetu i sposobu funkcjonowania bibliotek w erze cyfrowej, omawiające tendencje kulturowe i społeczne oraz akty prawne istotne dla pracy bibliotek.

Zawartość bloga BABIN 2.0 jest dostępna dla wyszukiwarek, jego użytkownicy mają też do dyspozycji opcje prostego wyszukiwania (wg autora, tytułu czasopisma, lub frazy z tekstu analizy) i przeglądania strony wg 29 kategorii i listy tagów oraz możliwość dodawania komentarzy. Strona aktualizowana jest 3 razy w tygodniu.

Analizy z BABIN 2.0 archiwizowane są również kwartalnie w bibliograficznej bazie danych (<http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=15>), dostępnej przez stronę Biblioteki Narodowej (zakładka: bibliografie specjalne oraz poprzez stronę blogową) i prowadzonej od 1993 r. Baza zawiera też teksty z *Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* z zeszytów wydawanych od 1990 r. (5443 dokumenty – stan na luty 2012).

(*Małgorzata Waleszko, redakcja BABIN 2.0, e-mail: m.waleszko@bn.org.pl, tel. 22 608 26 78*)

▪ Dzień Biblioteki Narodowej

Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki ustanowił luty miesiącem święta Biblioteki Narodowej (24 luty 1928 r.).

Z tej okazji w auli im. Stefana Dembego w dniu 24 lutego br. zebrali się zaproszeni goście, dyrekcja i pracownicy, by wspólnie uświetnić Dzień Biblioteki Narodowej i podsumować ubiegły rok.

Na wstępie odczytano listy okolicznościowe Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ministra kultury i dziedzictwa narodowego oraz ministra nauki i szkolnictwa wyższego.

Następnie dyrektor Tomasz Makowski przedstawił krótkie sprawozdanie z działalności Biblioteki Narodowej za 2011 r. Zbiory Biblioteki liczą ponad 9 mln. Cennymi nabytkami pozyskanymi w ubiegłym roku są archiwum rodzinne Miłoszów zawierające najstarsze dokumenty rodzinne dotyczące przodków Czesława Miłosza, ich korespondencja, a także niezwykle bogaty zbiór fotografii rodzinnych, jak również przekazane w darze Archiwum Krzysztofa Komedy zawierające kilkaset dokumentów. Baza danych INNOPAC/MILLENNIUM zawiera ponad 5,7 mln rekordów. Oprócz dokumentowania zasobów, aktywność Biblioteki Narodowej obejmuje

również szkolenia dla bibliotekarzy z całej Polski. Godną podkreślenia jest współpraca Biblioteki z zagranicznymi partnerami i uczestnictwo w międzynarodowych przedsięwzięciach. M.in. reprezentanci biblioteki zostali członkami różnych sekcji IFLA na kadencję 2011-2015. Książnica uczestniczy w projektach digitalizacji. Uruchomiono trzy blogi tematyczne. Udany przedsięwzięciem była wystawa „Przebudzenie”, prezentująca zbiory warszawskiego Klasztoru Sióstr Wizek po konserwacji oraz uczestnictwo w Pakcie dla Kultury. Odbył się Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliofilów.

W tym roku gościem Salonu Bibliotekarzy była Grażyna Federowicz, kierownik Zakładu Bibliografii Polskiej 1901-1939.

W trakcie uroczystości minister Maciej Klimczak udekorował zasłużonych pracowników odznaczeniami państwowymi (Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyże Zasługi, Medale za Długoletnią Służbę); a sekretarz stanu Piotr Żuchowski – resortowymi (Medal „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis”, Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, dyplomy). Dyrektor Biblioteki Narodowej wręczył pracownikom dyplomy jubileuszowe.

Dzień Biblioteki Narodowej zbiegł się z kampanią społeczną Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Ojczyści – dodaj do ulubionych* pod patronatem honorowym Prezydenta RP. Książnica Narodowa włączyła się w tę kampanię wystawą najstarszych zabytków polskiego piśmiennictwa.

(Marzena Przybysz)

• II Walne Zebranie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich

W dniu 19 lutego 2012 r. w Muzeum Polskim w Ameryce odbyło się II Walne Zebranie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich. W programie znalazło się poza częścią oficjalną spotkanie autorskie z pisarką polskiego pochodzenia Brigid Pasulką, wręczenie pierwszego stypendium Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich ufundowanego przez państwa Christine i Michaela Zubrzyckich dla studenta bibliotekoznawstwa, występ dziecięcej grupy zespołu pieśni i tańca Łajkonik, oraz zwiedzanie Muzeum. Walne Zebranie zaszczyliło swą obecnością około 150 gości, m.in. przedstawiciel Konsulatu Rzeczypospolitej Polski w Chicago, Maria Ciesła, dyrektor Muzeum Polskiego w Ameryce i Joseph A. JR. Drobot, prezes Polskiej Unii Rzymskokatolickiej w Ameryce.

W części oficjalnej Zebrania ogłoszono wyniki wyborów do Zarządu Stowarzyszenia, jakie odbyły się w lutym 2012 r. Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia prezesem Stowarzyszenia na kaden-

cję 2012-2013 została wiceprezes Elżbieta Marszałik, kierownik działu gromadzenia i opracowania zbiorów w Indian Trails Public Library; na stanowisko wiceprezesa wybrany został Ronald V. Stoch, dyrektor Eisenhower Public Library; na stanowisko sekretarza Joanna Klos, zastępca dyrektora Wood Dale Public Library; skarbnikiem pozostaje Małgorzata Bylińska, kierownik działu katalogowania w Arlington Heights Memorial Library. Aldona Salska, dotychczasowy prezes Stowarzyszenia pozostaje w zarządzie na stanowisku byłego prezesa.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich przeszło długą drogę w ciągu ostatniego roku. Obecnie Stowarzyszenie liczy ponad 70 członków w 11 stanach USA – Illinois, Indianie, Wisconsin, Minnesocie, Michigan, Pensylwanii, Nowym Jorku, Południowej Karolinie, Ohio, Virginii i Teksasie. Rosnąca liczba członków spowodowała restrukturyzację Stowarzyszenia; poza powołaniem pięciu nowych komitetów, stworzone zostały podwaliny do otwierania stanowych i specjalistycznych oddziałów.

(Aldona Salska, Prezes Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich)

• Włącz się w „Tydzień z Internetem 2012”

Biblioteki, szkoły, domy kultury, pracownie komputerowe i instytucje oferujące publiczny dostęp do internetu mogą włączyć się w międzynarodową kampanię „Tydzień z Internetem”, która rozpocznie się 26 marca. Aby do niej przystąpić, wystarczy zorganizować spotkanie dla dzieci, rodziców i dziadków.

„Tydzień z Internetem” to ogólnoeuropejska kampania koordynowana przez organizację pozarządową Telecentre-Europe. Celem akcji jest zachęcenie jak największej liczby osób do poznania możliwości, jakie daje internet. Na potrzeby kampanii zostanie uruchomiony specjalny internetowy licznik. W ubiegłym roku w „Tydzień z Internetem” włączyło się ponad 112 tys. osób z blisko 30 krajów, w tym ok. 7 tys. z Polski (zajęliśmy czwarte miejsce).

Temat tegorocznej kampanii to aktywność osób starszych i solidarność międzypokoleniowa. Koordynatorem polskiej edycji jest Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI). Aby zachęcić do udziału i ułatwić organizację spotkań podczas „Tygodnia z Internetem”, fundacja przygotowała specjalne scenariusze – konkretne pomysły na spotkania integrujące trzy generacje:

1. „Zasadź drzewo w Internecie” – stworzenie drzewa genealogicznego rodziny.
2. „W 80 minut dookoła świata” – wirtualna podróż po wielu kontynentach.
3. „Rozgrzewka przed EURO 2012” – turniej wiedzy o piłce nożnej.

Scenariusze, a także informacje, jak włączyć się w „Tydzień z Internetem”, są dostępne na stronie www.biblioteki.org.

Akcji „Tydzień z Internetem” będzie towarzyszył także konkurs „Co trzy głowy to nie jedna!”, dla instytucji, które włączą się w kampanię. Zadanie będzie polegać na przygotowaniu multimedialnej relacji ze spotkania. Do konkursu będzie można zgłosić się między 31 marca a 30 kwietnia. Przewidziane są atrakcyjne nagrody: dla instytucji, uczestników spotkań i wolontariuszy.

Patronem „Tygodnia z Internetem” jest koalicja „Dojrzałość w sieci”, działająca na rzecz zachęcenia osób starszych do aktywnego korzystania z internetu.

Partnerzy kampanii to: firmy Microsoft i UPC, Telekomunikacja Polska, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Związek Harcerstwa Polskiego.

Kontakt: Jolanta Jeżowska – koordynatorka kampanii, FRSI, e-mail: jolanta.jezowska@frsi.org.pl, tel. 22 579 14 47; Malgorzata Dąbrowska – komunikacja, rzecznicstwo i rozwój, FRSI, e-mail: malgorzata.dabrowska@frsi.org.pl, tel. 22 579 14 51, kom. 0 722 002 316.

▪ Działalność charytatywna Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wejherowie

Podczas czwartej akcji charytatywnej Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wejherowie udało się zebrać 10.395 zł dla wejherowskiego hospicjum.

Wejherowska biblioteka nosi imię Aleksandra Majkowskiego. Patron to nie tylko wybitny pisarz, społecznik, polityk, ale również medyk. Dlatego w Światowy Dzień Chorego (11 lutego) staramy się naśladować Aleksandra Majkowskiego w niesieniu pomocy chorym i cierpiącym. Już po raz czwarty wejherowscy bibliotekarze pomogli Hospicjum Domowemu im. Świętego Judy Tadeusza w Wejherowie. Instytucja ta działa w oparciu o pracę wolontariuszy oraz dzięki wpłatom pieniężnym ludzi dobrej woli.

W tym roku padła propozycja wystawienia spektaklu. Ewelina Magdziarczyk-Plebanek stworzyła scenariusz, wyreżyserowała go i zagrała jedną z ról w spektaklu „Wieczór z Fredrą, czyli *Zemsta i Śluby paniieńskie* we fragmentach”. Ze względu na duże zainteresowanie spektaklem odbyły się w wejherowskim gimnazjum dwa przedstawienia.

Popularnością cieszyły się również spektakle wystawiane w Luzinie, Szemudzie, Bolszewie i Gniewinie. Obecnie zespół aktorski myśli o kontynuacji projektu i stawia przed sobą nowe wyzwania artystyczne.

Recenzje i multimedia związane ze spektaklem „Wieczór z Fredrą, czyli *Zemsta i Śluby paniieńskie* we fragmentach” są dostępne na stronie interneto-

wej Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wejherowie: www.biblioteka.wejherowo.pl.

(Agnieszka Łebska, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wejherowie)

▪ Warsztat biblioterapeuty

W dniach 12-13 maja 2012 r. odbędzie się szkolenie „Warsztat biblioterapeuty” organizowane przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Szkolenie przeznaczone jest dla bibliotekarzy i nauczycieli. Zgłoszenia są przyjmowane do 15 kwietnia 2012 r. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie <http://libproxy.up.krakow.pl/warsztaty/>

(Ewa Piotrowska)

▪ „Bibliotekarz Opolski”

Zapraszamy do lektury nowego numeru „Bibliotekarza Opolskiego” nr 1/2012 pod adresem www.bibliotekarzopolski.pl. W pierwszym numerze artykuły: Bliżej języka i kultury Chin. Nowa oferta Oddziału Zbiorów Obcojęzycznych WBP w Opolu, o wypożyczalni wystaw w WBP w Opolu, komiksie w pracy bibliotekarza, polskich czasopismach literacko-kulturalnych, Bibliotece Głównej Politechniki Opolskiej, Galerii Książki Dziecięcej MBP w Opolu, biblioterapii w bibliotece w Kamionku, warsztatach językowych dla dzieci w BP w Namysławowie oraz prace konkursowe „Jaka będzie przyszłość książek”, a także podsumowanie warsztatów z komunikacji wewnętrznej dla członków Okręgu Opolskiego SBP, które odbyły się w MBP w Opolu.

(Elżbieta Stefańczyk)

▪ Zaprosili nas

• Międzynarodowe Targi Poznańskie, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Centrum Kultury ZAMEK na uroczyste otwarcie targów „Książka dla Dzieci i Młodzieży” (3.02.12) • Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej na promocję *Kalendarza Beskidzkiego* (6.02.) oraz otwarcie wystawy malarstwa Anny Rączki „Światy równoległe” (7.02.) • WBP w Lublinie na otwarcie wystawy malarstwa Magdaleny Miernik (6.02.12); na promocję książki Adama Wiesława Kulika *Czas hieny* (9.02.) • Sądecka BP na otwarcie wystawy Sebastiana Szczepaniaka pn. „Auto (de) fragmentacja” (13.02.) • Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Oddział w Lublinie, WBP w Lublinie na panel historyczny „Podziemna Armia” (14.02.) • PBW w Gdańsku na IX sesję metodyczną „Kreatywność nauczyciela – inspiracją rozwoju pasji i talentu ucznia” (15.02.) • WBP w Lublinie i Dyskusyjny Klub Książki na promocję książki Hanny Samson *Życie po mężczyźnie* (16.02.) • WBP w Lublinie i Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt na otwarcie wystawy foto-

grafii „Mądra adopcja” (15.02.) • **MBP W Sosnowcu** na promocję autobiografii *Miłości mojego życia* Stanisława Jędryki (16.02.); na prezentację dokonań literackich Anki Kowalskiej z okazji 80. rocznicy urodzin pisarki oraz promocję książki *Anka Kowalska. Folklor tamtych lat* (22.02.); na wieczór literacko-muzyczny „Nie jestem stąd...” poświęcony Cz. Miłoszowi (23.02.) • **WiMBP w Zielonej Górze** na uroczystość wręczenia XVII Lubuskiego Wawrzynu Literackiego oraz VII Lubuskiego Wawrzynu Naukowego (23.02.) • **Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ** na otwarcie wystawy „Izraelska ilustracja dziecięca” oraz seminarium naukowe (23.02.) • **Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej** na Bielskie spotkania z historią „Procesy polityczne stanu wojennego na Podbeskidziu” (27.02.); na seminarium literackie „Świat książki dziecięcej w Roku Janusza Korczaka” (1.03.) • **Krynickie Stowarzyszenie Twórców, Galeria „Pod Kasztanem” w Krynicy Zdroju oraz Sądecka BP** na wernisaż wystawy poplenerowej malarstwa, rzeźby i fotografii „Toskańskie klimaty” (1.03.) • **WBP w Lublinie** na

wystawę malarstwa Marka Solowieja „Obrazy zapamiętane” (2.03.) • **Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej oraz Czeskie Centrum w Warszawie** na wernisaż wystawy „Josef Čapek – malarz, poeta, pisarz” (5.03.) • **Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej** na otwarcie wystawy fotograficznej i spotkanie autorskie z Krzysztofem Cieśląwskim pt. „Annapurna Around 2011” (7.03.) • **WBP w Lublinie** na spotkanie autorskie Magdaleny Jankowskiej (8.03.) • **MBP w Sosnowcu** na wernisaż wystawy „Kobiety sławne i tragiczne” (13.03.)

▪ **Publikacje otrzymane:**

- **Z Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu:**
„Biblioteka” nr 15 (24) 2011;
- **Z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie:**
„Bibliotekarz Lubelski” Rocznik LIII Rok 2010,
„Dostrzegacz Biblioteczny” Rok XVI, nr 4 (64) z 31.12.2011.

Z głębokim żalem i smutkiem żegnamy

prof. dr. hab. Marcina Drzewieckiego

zmarłego w dniu 4 marca 2012 r.

Prof. dr hab. Marcin Drzewiecki, ceniony pedagog, wybitny uczony z ogromnym dorobkiem naukowo-dydaktycznym, obejmującym studia, rozprawy, artykuły i recenzje z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej był wieloletnim dyrektorem Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, dyrektorem Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie, kierownikiem Instytutu Książki i Czytelnictwa w Bibliotece Narodowej. Przewodniczył Radzie Naukowej Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, członek Rady ds. Szkolnictwa Artystycznego w MKiDN, członek Krajowej Rady Bibliotecznej, członek – korespondent Warszawskiego Towarzystwa Naukowego.

Nieocenione zasługi, poprzez fachowe doradztwo i pomoc, wniósł do polityki wydawniczej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, gdzie przez wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Wydawniczej SBP, przewodniczącego komitetu redakcyjnego serii wydawniczej „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”, przewodniczącego kolegium wydawniczego „Zagadnień Informacji Naukowej” oraz przewodniczącego komitetu redakcyjnego „Bibliotekarza”.

Za swoją działalność społeczną i zawodową został uhonorowany wieloma nagrodami i medalami państwowymi, resortowymi, organizacyjnymi, stowarzyszeniowymi oraz Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Odszedł od nas wspaniały Człowiek, pełen zyczliwości Kolega.

Wyrazy szczerego współczucia

Rodzinie

składają

Redakcja „Bibliotekarza”, Zarząd Główny i Wydawnictwo SBP

Od redaktora (Elżbieta STEFAŃCZYK)	1
Artykuły	1
Katarzyna KRÓL: Polskie portale społecznościowe promujące czytelnictwo	1
Iwona ZBROSZCZYK: Motywacja pracowników w bibliotece	7
Ewelina MAKOWSKA, Paula GAMUS: Motywy wyboru i ocena kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo w świetle przeprowadzonych badań	8
Bolesław HOWORKA: Przesyłanie zdigitalizowanych artykułów na prośbę użytkownika za pośrednictwem internetu	11
Paulina MILEWSKA: Odjazdowy Bibliotekarz – pomysł na Tydzień Bibliotek	17
Z bibliotek	19
Ewa LELEK: Program SOWA w bibliotekach publicznych Podkarpacia	19
Beata KOPKA: System biblioteczny w Austrii	21
Sprawozdania i relacje	23
Książki obecne na Międzynarodowym Festiwalu Kryminału we Wrocławiu 22-27 listopada 2011 r. (Józef SZOCKI)	23
Prawo biblioteczne	24
Łączenie bibliotek publicznych z bibliotekami szkolnymi (Jan CIECHORSKI)	24
Przegląd piśmiennictwa	27
<i>Czytanie, czytelnictwo, czytelnik</i> / pod. red. Anny Żbikowskiej-Migoń (Danuta URBĄSKA)	27
Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena PRZYBYSZ)	28
Sygnały o nowych publikacjach (Violetta POMIANOWSKA)	29
Z żałobnej karty	31
Józefa Teresa Bienkowska (24.08.1930 – 14.01.2011) (Józef ZAJĄC)	31
Z życia SBP	32
Posiedzenie Prezydium ZG SBP • SBP w sprawie ACTA • Stanowisko SBP w sprawie Public Lending Right • Opinia SBP w sprawie propozycji MNiSW dot. uchylecia art. 117 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym • Manifest IFLA o statystyce bibliotecznej • Dla bibliotekarzy akademickich • List przewodniczącej SBP w sprawie bibliotek pedagogicznych • Spotkanie członków SBP z przedstawicielem Narodowego Instytutu Audiowizualnego • Spotkanie Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury • Współpraca SBP z wydawnictwem Bajka • Stanowisko SBP w sprawie stosowania prawa autorskiego w bibliotekach i archiwach • 3. Warszawskie Targi Książki 2012 • Mistrz Promocji Czytelnictwa 2011 • Interwencja SBP w sprawie OEIiZK w Warszawie • Wizyta bibliotekarzy z Rumunii (Marzena PRZYBYSZ)	32
W kilku słowach	35
From the Editor (Elżbieta STEFAŃCZYK)	1
Articles	1
Katarzyna KRÓL: Polish Social Network Sites Promoting Readership	1
Iwona ZBROSZCZYK: Employee Motivation in Libraries	7
Ewelina MAKOWSKA, Paula GAMUS: Perceptions and Reasons for Choice of Librarianship and Information Science Program According to Conducted Studies	8
Bolesław HOWORKA: Delivery of Digitized Articles via Internet on Users' Request	11
Paulina MILEWSKA: Cool Librarian – the Idea for Libraries Week	17
From Libraries	19
Ewa LELEK: SOWA System in Subcarpathian Public Libraries	19
Beata KOPKA: Austrian Library System	21

Events and Reports	23
Books on International Crime Fiction Festival in Wrocław 22-27 November 2011 (Józef SZOCKI) ..	23
Library Law	24
Merging School Libraries with Public Libraries (Jan CIECHORSKI)	24
Review of Publications	27
<i>Czytanie, czytelnictwo, czytelnik</i> (Reading, Readership, Reader) Edited by Anna Żbikowska-Migoń (Danuta URBĄSKA)	27
From the PLA Publishing House (Marzena PRZYBYSZ)	28
New Books Flash (Violetta POMIANOWSKA)	29
Obituaries	31
Józefa Teresa Biełkowska (24 August 1930 – 14 January 2011) (Józef ZAJĄC)	31
From the PLA	32
Meeting of the PLA Presiding Board • The PLA on ACTA • The PLA Position on Public Lending Right • The PLA Opinion on Ministry of Science and Higher Education Proposal Regarding Revoking Article No. 117 of <i>Law on Higher Education Act</i> • IFLA Library Statistics Manifesto • For Academic Librarians • Letter of the PLA President Regarding Pedagogical Libraries • Meeting of the PLA Members with the National Audiovisual Institute Representative • Meeting of the Civic Committee for the Cultural Treaty • 3 Warsaw Book Fairs 2012 • The PLA Cooperation with Bajka Publishing House • The PLA Position on Applying Copyright in Libraries and Archives • Master of Readership Promotion 2012 • The PLA Intervention Regarding Computer Assisted Education and IT Centre in Warsaw • Visit of Librarians from Romania (Marzena PRZYBYSZ)	32
In a Nutshell	35

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny: Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Małgorzata JEZIEJSKA, Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelna: Elżbieta STEFAŃCZYK (tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl, e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępca redaktora naczelnego: Barbara BUDYŃSKA (tel. 57-622-572; e-mail: budynska@gmail.com)

Sekretarz redakcji: Marzena PRZYBYSZ (tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK. **Skład i łamanie:** Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski: Małgorzata WALESZKO. **Projekt graficzny okładki:** Katarzyna STANNY

Honoraria autorskie: Kazimiera KRAWCZAK (tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 22 827-52-96
Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz”, lata 1991-2009, jest dostępny online w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej (<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Prenumeratę „Bibliotekarza” można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP**, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (22) 825-50-24, fax: (22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz@sbp.pl

Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1600 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

Oferta specjalna dla bibliotek!

„Magazyn Literacki KSIĄŻKI” i „Notes Wydawniczy” w prenumeracie najtaniej i najszybciej – tylko 200 zł!

Na łamach „Magazynu Literackiego KSIĄŻKI” ukazują się artykuły o charakterze przeglądowym, poradnikowym, odnotowujemy najciekawsze inicjatywy edytorskie. Pismo jest również cennym przewodnikiem po nowościach wydawniczych – co miesiąc recenzujemy kilkadziesiąt nowości z różnych dziedzin.

„Notes Wydawniczy” to miesięcznik bibliotekarzy, wydawców, księgarzy, hurtowników i wszystkich zainteresowanych rynkiem książki. W każdym numerze publikowane są felietony, a także rozmowy z ciekawymi ludźmi związanymi z książką oraz informacje o tym, co „czyta” świat.

Warunkiem otrzymania prenumerat obu czasopism w specjalnej cenie 200 zł jest przesłanie zamówienia na poniższym formularzu:

Zamawiam roczną prenumeratę miesięcznika „Magazyn Literacki KSIĄŻKI” oraz miesięcznika „Notes Wydawniczy” począwszy od numeru .../2012 w cenie 200 zł.

Nazwa firmy .....

Adres do faktury .....

Adres do wysyłki .....

Numer NIP .....

Upoważniam firmę Biblioteka Analiz Sp. z o.o., do wystawienia faktury bez mojego podpisu oraz do wprowadzenia moich danych osobowych na listę prenumeratorów.

podpis .....

Kontakt z wydawcą: Biblioteka Analiz Sp. z o.o., ul. Mazowiecka 6/8 pok. 416, 00-048 Warszawa, tel./faks (22) 827 93 50, e-mail: marketing@rynek-ksiazki.pl.

Warszawskie Targi Książki

www.targi-ksiazki.waw.pl

III WARSZAWSKIE TARGI KSIĄŻKI

10-13 maja 2012

Pałac Kultury i Nauki, Warszawa

Honorowy Patronat Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego

organizator

TARGI KSIĄŻKI SP. Z O.O.

organizator wykonawczy

murator
EXPO

patronat

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wzrostego

RZECZNIK PRAW DZIECKA

BIBLIOTEKA
NARODOWA

POLSKA
IZBA
KSIĄŻKI

SBP

IZBA
KSIĘGARSTWA
POLSKIEGO

Polska
Izba Druku

SWW

ZEP

SPD

zBby

POLSKA
KSIĄŻKA

patronat medialny

TVP

TELEWIZJA POLSKA

gazeta

Gazeta.pl Warszawa

książki

Biblioteka Analiz

WIADOMOŚCI
KSIĘGARSKIE

Notes

Rynek-Książki.pl

Wyspa

FORUM
AKADAMICKIE

amcZonka.pl

Cogito

TYGODNIK
POMOCNICZY

lubimyczytać.pl

portal internetowy
książka.net.pl

granice.pl

wydawca

wydawca.com.pl

metro

duzeza.pl

STOLICA

BIBLIOTEKARZ

PORADNIK
BIBLIOTEKARZA

współpraca medialna

Cena czasopisma 13,50 zł (w tym VAT 5%)